

762.

# DEDOV SRD.



Češki spisala Eliška Krasnohorská.

(Henrijeta Pehová).



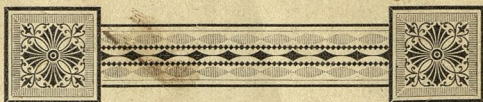
Poslovenil S. G. ml.



4 52054

52054





**B**liski so se križali po nočnem obnebjú, dež nam je švigal s silo v okna, veter je preobračal plehasti venec (izvesko), ki je visel nad našimi durmi v znamenje potnikom, in ta je butal ob zidovje, da smo otroci kakih desetkral tekli v vežo kličeči: «Že gre! Že gre!» Mislili smo namreč, da tolče na vrata oče, ki smo ga težko pričakovali ves večer z nekega težavnega pota.

Pri mizi je sedelo nekoliko gostov, ki so bili prišli ukljub grozeči nevihti tudi danes do osamele krčme. In ti so nas še bolj dražili s skrivnim trkanjem ob mizo, da smo še bolj pogosto kričali: «Že gre!»

Ali nazadnje sta nas utrudila to dolgo čakanje in pogosta prevara; manjši bratje in sestre so šli s služkinjo Lizo v sobo spat, jaz pa, videča, da je mati skrbno pogledovala na nebo, poméla sem si zaspane oči in sklenila, da ne odidem od matere, dokler ne pričakamo očeta.

«Pojdi spat, Vera», reče mi mati, gladeča me po licih.

«Bilo bi mi hudo, če bi gori v spalnici sama čakala očeta», odvrnila sem jej. «Rajše bom čakala tú-le z vami vred». In sedla sem nasproti oknu, da bi mogla videti ob vsakem blisku: ali morda že gré oče po našem razritem, zapuščenem gozdnem potu. Pri tem sem poslušala, kaj govore gostje; tudi mati jih je poslušala. Drugega niso govorili tedaj nego o vojni.

Bilo je to namreč leta 1859., ko je divjal boj daleč od naše domovine pod italijanskim obnebjem; vendar pa se je treslo tudi srce našega naroda radi njene groze; saj so bili to tudi naši rodni bratje, ki so krvaveli v daljni tujini. Tudi v našo rodbino

je prinašal vojni požar bridkost in boleost, kajti tudi naš stric Filip je moral iti v boj proti Italiji. Bil je najmlajši brat moje matere, jedini sin in izvoljeni ljubljeneec mojega dragega, zeló starega déda, ki se je bil teže ločil s sinom, nego bi se bil ločil z življenjem. Kdorkoli je šel okoli njegove hiše, videl ga je: kako je lazil cele dni po vrtu ob palici s pobešeno glavo. In večkrat so slišali, kako je tožil samemu sebi svojo bridkost. Če ga je prišel kdo tolažit, govoril je, da morda umrje še kot nespokorjen grešnik, če preživi svojega sina. A ko so ga karali, kam je prišla njegova davna pobožnost in zaupnost v Boga, tedaj jih je prosil z razpetima rokama: «Nu, zato pa molite vsi z menoj, da bi mi Bog dal pričakati vrnitev mojega sina; potem ga bodem hvalil iz vsega srca».

«Ljudij niste žalili nikdar; ne žalite tudi Boga!», dejali so mu večkrat. «Saj ga ne žalim», rekel je; «a le prosim božjega usmiljenja, da bi mi rešil otroka!»

«Nu, Bog daj!», govorili so mu, in on

zopet na to: «Bog daj!» Pri tem je bridko plakal. Večkrat sem videla in slišala take pojave pri njem, kar mi je napolnjevalo dušo z nekim neizrekljivim nemirom. Marsikatero noč nisem spala, bdeča v otroških molitvah, naj bi mi Bog pokazal: kako bi mogla povrniti dedu dušni mir in ga pomiriti z Bogom, ki podeljuje vsakemu človeku srečo ali nesrečo. Ali vse moje premissljevanje je bilo brez uspeha; nikdar se nisem drznila protiviti niti z jedno besedo veliki bolesi, ki je tako globoko upogibala belo glavo dedovo.

Naši gostje so govorili o dedu, obžalovaje ga sočutno, da mora na stara leta prestajati še tako težko poskušnjo.

«Samo, da ne pride hujše», omenil je nekdo med njimi; «do zdaj more vsaj upati, in zato ne toži takó zeló; kaj pa, če bi Bog res dopustil, da bi — »

«Večkrat ga pregovarjam in tolažim, da do zdaj še ni slabo», rekla je mati; «ali pri njem je vse to zaman. Prosim ga, naj bi si ne grenil svojih dnij s takó groznim

strahom, ali ne morem mu vzeti te misli: da se zgodi s Filipom najhujše, ali pa, da se je že zgodilo. Ubogi oče je že slab kakor otrok».

«Oho, gospa krčmarica!», zakliče stari dosluženi topničar, «počakajte, naj vam vzamejo vašega Jurčeta, to boste jadikovali še bolj, nego vaš oče za Filipom! Vojna ni šala; jaz vem to, kako žvižgajo krogle za las okoli glave».

«Pa vendar sedite tú še živi in zdravi kakor star velikan», ugovarjal je mlajši sosed; «na vojni ne pobijajo vseh». In tú je vedel vsakdo povedati kak zgled: kakó so se v onih časih srečno povrnili njih prastrici, strici ali bratranci. Mati pa jih ni več poslušala; na mah je ustala in tekla skozi duri v gosto temo. Šele za čas smo začuli drugi konjski topot in ropot voza. Oče se je vračal.

Možki so šli pomagat mu spraviti voz in konje ter ga privedli v sobo vsega mokrega in izmučenega od dolge poti in hudega vremena. Mati je skrbela zdaj le zanj, ne

brigajoča se za ostale goste. Ti so kmalu potem voščili „lahko noč“ in odšli vsak na svoj dom.

Naša ura je kazala jednajsto.

«Zdaj pojdemo spat, Vera», reče mi mati; «pojdi, popeljem te v zgornjico, da se ne boš bala sama».

Vzela je svetilnico in uprav me je hotela spremiti iz sobe, kar sve se obe ustavile, prestrašene vsled nenavadnega glasú. Poštar-ska trobenta se je ozvala sred žvižgajočega vetra — uprav pod našimi okni, in takoj za tem je nekdo močno potrkal na duri.

«Oh, kam mi je pamet, — da sem se tako ustrašila!», zakliče mati. «Ne boj se, Vera, zdaj pa je gotovo pismo od Filipa! Plačala sem poštarja v mestu, naj odpravi takoj sela k nam, ako pride pismo, in naj bi bilo tudi o polnoči! Hvala bodi Gospodu Bogu, da imamo sporočilo!» In že je stal stari posel v sobi — premočen in ves tog; že se je treslo pismo v materinih rokah. Naglo je pregledala te vrste in zvedela, da je Filip lahko ranjen, da leži v oddaljenem



mestu v bolnišnici in da ga odpusté za vedno domov, ko ozdravi.

«Oče!», klicala je mati, budé očeta, ki je bil zakimal od trudnosti: «ne zaspi tako dobre novice! Moj brat nam piše svojeróčno, glej! Nogo ima lahko ranjeno in kmalu se vrne k nam!»

Oče je ustal iznenaden ter si mél oči, — ne vem, ali je brisal iz njih zaspanost ali solzé. Mati pa je govorila vzdihujé: «Da bi mogla — kakor tebe — še deda zbuditi s to novico! Moj ubogi, dobri oče! Kako dolgo že pričakuje take novice! Ali zdaj poslati tja — », pri tem je pogledala premočenega posla, potem pa zvedljivo še očeta. In ko se je bila spogledala ž njim, rekla je: «Zdaj je to nemogoče!» V tem je silno zagrmelo in ploha je jela glasneje švi-gati v okna. «Nemožno, mati!», pritr dil je ubogi sel, cvakataje z zobmi, in túlil se k peči, dasi ni bila niti zakurjena. Tužno je bilo le pogledati ga. Mati mu je oskrbela naglo večerjo, suho obleko in primerno pre-nočišče, zahvaljevala ga na vse pretége in

dala mu podvojeno plačo. Sel je bil ves srečen, videvši, da so ga moji roditelji rešili še jedne poti v taki nevihti.

«Za rana jutri pojdeš takoj k dedu, Vera», reče mi mati; «o svitu te vzbudim, pojdi zdaj, da se naspíš, dete; idi nu!» Spremila me je v spalnico in odšla, ko mi je še voščila lahko noč.

V hiši je bilo tiho kakor v grobu, ko sem legla v posteljo, a zunaj je divjala burja uprav nad nami. Streha se je tresla nad mojo glavo in bliski so me strašili vsak trenotek, kakor bi bili nagloma vse zanetili s plamenom. A kaj bi se bila strašila bliskov, vihré in groma! — Saj mi je bilo davno znano to divje vihranje; dvanajst let sem rastla pri njem v naši gozdni samoti. Ali tedaj me je strašila misel, ki mi jo je pisal pred oči vsak blisk z ognjenimi črkami. Videla sem v dubu deda, prebujenega iz nemirnega sná vsled silne burje, pohajajočega po temni sobi, sklepačočega roki pri svitu žarečih bliskov, ki so se vrstili uprav tako strašno in naglo s črno temo, kakor menda

v duši dedovi ostro kljubovanje in godrnanje z onemoglo žalostjo . . . Pustili smo ga brez tolažbe v tej grozni noči, brez te velike tolažbe, za katero smo imeli močen pripomoček v roki. Prepustili smo ga njegovim tožnim mislim . . . res, da le čez noč — ali pa ni to grozno: imeti v rokah rešilno zdravilo pa ne hiteti ž njim k bolniku, ki trpi bolečine? Pa naj bi tudi ded spal, — kar je najbrže menila mati, ko je odložila to sporočilo na drugi dan — a kake pa so neki bile njegove sanje! Ali bi ne bilo dobro delo, če bi ga človek zbudil iz njih? Dà, če bi ga prebudili z novico, da njegov najljubši sin živi in se kmalu vrne: ali bi ne bilo to lepše nego najkrasnejši sen?

Tako sem mislila in nisem se mogla umiriti. Očitala sem si z gorkimi solzami, da se nisem drznila opomniti matere, naj bi vendar poslala nekoga k dedu s to dobro novico. Nekoga! ali koga pa? Ali naj bi mari spet poslala očeta, izmučenega do poslednjih močij, v nevihto, hujšo nego je bila ona, ki jo je bil prestal malo poprej? Ded

je stanoval dobre pol ure od nas; pot do njega je šla po gozdu; v noči in viharju k njemu priti — to ni bila malenkost. Ali je imela morda mati sama postaviti v nevarnost svoje življenje? Groza me je prešinila, ako sem le pomislila na to. Posel iz mesta je bil star mož, in če si ga le pogledal, zbujal ti je usmiljenje; naš hlapec te noči ni bil doma; Liza pa je bila silno boječa. Niti v najmirnejši noči bi ne bila šla v gozd — tem manje pa ob hudi uri, ob kateri se je uprav skrivala stuljena pod odejo; menda bi se bila rajše zadušila, nego videla le jeden blisk. Kdo je ostajal torej še za to?

Kri mi je šinila v glavo pri tem praskanju. Kdo je mogel spolniti mojo gorečo željo, kdo me rešiti mučnega očitanga, kdo nesti dedu — ukljub strašnemu vremenu — to radostno novico, nego jaz sama?! Srce mi je jelo močno biti, da mi je zastajala sapa, tako sem se prestrašila svoje misli. Predočila sem si v duhu dolgo pot po gozdu — v tem viharju — pri tem šviganju bliskov in grobni temi — pri tem šumenju

in ropotu — in tako jasno, kakor sem v tem tronotku skozi okno zagledala gozdno stezo pri žarečem blisku, čutila sem tudi to strašno gotovost, da — moram iti tjá uprav jaz sama!

Neizrekljiv strah me je spopadel in ta se je upiral proti dolžnosti, ki sem si jo nalágala sama v svoji otročji gorečnosti. «Od drugega bi pa zdaj terjala, česar sama nočeš storiti in kar vendar le sama moreš storiti, dà — moraš storiti!», očitala sem si v mislih. «To je torej tvoja ljubezen do dedka, tvoje sočutje ž njegovim trpljenjem? Tako si torej strahopetna, tako lažnjiva v svojem srečju?» In misli so se mi jele divje križati in mésti po glavi. Zamižala sem, upajoča na pol zavestna, da ubežim s spanjem tem strašnim mislim; bila sem utrujena in tedaj blizu spanja, kakor vsak otrok. Ali tedaj se je pokazala dedova uboga glava pred mojimi zaprtimi očmi: Oči in ustnice je imel trdno zaprte, bil je tih, kakor nikdar poprej, in bilo mi je, kakor bi si hotele z bolestim trudom pojasniti to njegovo čudno mirnost.

Tú zaslišim klic: «Vera!» In vzdignem se naglo, kakor bi me bil prebudil blisk iz prvega sna. Morebiti, da me je v spanju klicala Liza ali kak otrok, — morebiti, da se mi je le tako zdelo, da slišim glas svojega imena: a bilo mi je vendar, kakor bi me bila klicala ta nema, zaprta dedova usta, katera sem videla tudi bdeča v temi pred seboj kakor prikazen.

«Kaj pa, če je ded umrl nocoj!», prišlo mi je v glavo, in to tako nepričakovano, kakor bi mi bil kdo pošepetal to na uho. «Kaj če uprav zdaj umira, kličoč svojega sina, in če umira kot revni grešnik brez božje tolažbe, ne da bi se bil udal v božjo voljo in se pomiril z Bogom!», govorilo je dalje nekaj v meni. «A kdo je kriv tega?», poprašal je zopet ta neusmiljeni glas. «Kdo da bi bil kriv?», zaklicala sem glasno, spenjaje roki na svojem razpaljenem čelu. Bilo mi je tako grozno v srcu, da nisem niti vedela, ali še vihrá burja, ali še žvižga veter. In tako grozno mi je bilo, da sem se naposled radostno poprijela misli, da moram

uteči tem strašnim mislim — na tisto pot, katere sem se prej tako zeló bala. Zdaj se mi je zdelo, da je pot k dedu igrača proti tej muki, če bi morala prebiti vso noč v teh mislih.

Nakrat sem bila oblečena; v trenutku sem bila iz hiše. Gosta tema me je nekoliko plašila, ali nočni hlad in dež sta me krepčala. Ko sem šla pod okni spodnje sobe, slišala sem v njej biti uro; bilo je dolgo — bilo je polnoči! Stresla sem se od glave do nog; kar sem slišala kdaj pravljic o tem ponočnem času, vse so mi prišle zdaj na um. Tačas sem imela dvanajst let, a priznavam, da sem imela glavo še tako polno pravljic, kakor najmanjša moja sestra. Komaj sem stopila kakih trideset korakov po gozdu, preletela me je po vseh žilah želja, da bi se obrnila in letela domov z vso silo; ko sem se pa spomnila grozних mislij, ki so me preganjale prej v sobi, pospešila sem srčno svoje korake naprej.

V gozdu mi je bilo lože nego v postelji, posebno, ko sem spoznala, da me ne

ubije vsak blisek, da mi dež nič ne stori razun tega, da me zmoči in ohladi, in da veter pri vsem gučanju drugače nič ne škoduje razun s trdimi vejami, s katerimi me je bil po obrazu in po rokah. Tudi s to neuljudno temo sem se kmalu sprijaznila, saj mi je blisek vsak čas osvetljeval pot, in videla sem, da se okrog in okrog ne pokaže prav nič sumljivega. Kader je kaj posebno močno počilo ali nad menoj ali poleg mene, ustavilo se mi je — se ve da — srce za časek. Dvakrat je udarila strela tako silno, da ni moglo biti daleč ono mesto, ki ga je bila zadéla; če bi bila pri zdravem razumu, morala bi spoznati, da sem v nevarnosti; ali kaj sem vprašala ta čas razum?! Udala sem se radostno igravi otročji domišljiji: bila sem potnica iz pravljice, šla sem rešit deda, premagala sem junaško vse groze. Mislila sem: da Bog ne more pustiti streli, da bi udarila, koder sem hodila jaz; saj so imele vse moje pravljice srečen konec, in otročja zaupnost v božjo obrambo obljubljala je tudi meni jednak konec.



Naenkrat še je oddaljil vihar in bližala sem se koncu svoje poti. Vedela sem, da pridem kmalu iz gozda; hitela sem torej po stezi, ki je zdaj držala po nekakem močvirju. Jenjalo je dežiti; le redko je zabobnelo oddaljeno grmenje; le veter je bučal stalno po drevju. Nakrat obstanem pred neko nevioso stvarjo. Bilo je to podrto drevo. Ali ga je mari obalil današnji vihar? ali ga je podrla strela? Ali pa — kar je bilo še groznejše — sem-li morda zablodila s steze v gozd, ko so prestali bliski mi svetiti? Jelo mi je tesno prihajati pri srcu, — še le zdaj sem prav pomislila, na kako pot sem bila odšla. V tem se je poblisnilo nekaj mej drevjem, pa spet — in spet! Solze so mi stopile v oči; bil je svit mesečev, ki je pogledal skozi pretrgane oblake in mi pokazal, da sem uprav na koncu gozda, da nisem zgrešila poti in da je od strele čez sredo prelomljeno ono drevo, ki mi je bilo zastavilo korake. Torej me je vendar-le Bog varoval v moji pravljici! Hitela sem iz groznega kraja, prišla sem na polje, slišala lajati

pse v vasi doli v dolini in obrnila sem se v stran k osameli dedovi hiši.

Za časek sem bila v dedovem vrtu, mej čegar drevjem se je belela hišica. Morala sem iti čez potok, ali ta je bil zdaj narastel v hudournik, zmočila sem se še bolj nego na močvirni stezi in pod kapom gozdnih drevés. Tako sem prišla pod dedovo okno. Polni mesec je svetil vanj; a za njim se mi je prikazala ta draga bela glava — tako bleda in sklonjena, s tako trdno zaprtimi očmi in ustmi, s tako neizrečno globokim mirom v obrazu, kakor sem ga videla prej v polsnú; kriknila sem iz tesnobe — a ona glava se niti zganila ni.

«Dedek, dedek!», zaklicala sem mej jokom, a nisem opazila, da je bil ustal, odprl duri in se mi pokazal na pragu, podprl s svojo palico in zakrivaje si oči z dlanjo.

«S kako šibo nas je zopet poljubil Bog?», poprašal je s stisnjnim šepetajočim glasom, «da tako plakaš in toguješ, deklica? Povej, kaj se je zgodilo!»

In povedala sem mu zmešanimi bese-

dami, da stric Filip živi, da se kmalu vrne in da le radi prestanega strahu in od velikega veselja zdaj tako plakam.

Tu je odprl ded svoje velike jasne oči in, uprši je v razsvetljen strop, zakliče glasno in veličastno: «Torej je Bog vendar uslišal ubogega starca! Vzemi, Gospod, moje dneve in podaljšaj ž njimi življenje mojega otroka! Nikar mu ne daj oditi pred menoj s tega sveta! Videl ga bom! Potem pa, o Bog veliki, ugasi mi luč življenja, če Ti je prav tako! A ti otrok», obrnil se je spet k meni, ko me je slišal hlipati, «Ti si mi za Filipom najdražja na svetu».

Stopila sva v sobo; bila je polna mesečne svetlobe. «Po taki burji tak mir in svit na nebu, in po taki bridkosti ta sreča!», rekel je ded, poljubovaje me v čelo, in solze so se mu lesketale na obličju.

«Dedek, kaj ne, da niste spali?», rečem mu.

«Dete!», odvrne. «Odkar je Filip odšel z doma, nimam spanja. A danes je divjalo v meni kakor tam na nebu, da sem bil

omedlel, in v prvo po onem groznem času začutil nadejo: ker bila si tedaj že na potu, ker si mi bila v duhu že povedala dobro novico; duša moja te je že čutila». In znova me je poljubljjal ded in me objemal. Ko je pa čutil, kako sem mokra in mrzla, prestrašil se je. Morala sem se ogrniti ž njegovim kožuhom, in potem povedati, kako mi je bilo na poti. Še le zdaj se je ded spomnil, da je bila strašna burja . . . in zgrozil se je radi nevarnosti, v kateri sem bila na poti.

«Ali si morala uprav ti priti in nikdo drugi? ali so morali prav tebe izgnati v tako burjo?», reče ded z mračnim čelom, na kojem je bilo brati očitanje proti mojim roditeljem.

«Ne, šla sem radovoljno, niso me gonili!», odvrnila sem v obrambo roditeljev.

«Če so te pustili v taki noči, to je, kakor bi te bili izgnali», odpovedal je ostro; «imeli bi se bili spomniti, da Bog starišem skazuje pravičnost na otrokih!»

«Zato pa me je ohranil!», rekla sem

neprestrašeno. In povedala sem mu o drevesu podrtem od strele uprav na moji poti.

«Ali to ni bogokletstvo, tako skušati Boga na svojem otroku?», srdil se je spet ded. «Kaj pa, če bi se bilo nebu zljubilo odgovoriti s strelo na tako svojeglavnost?»

«Ali ne karajte vendar tako strogo, kar se je zgodilo iz ljubezni do vas», prosila sem ga globoko ginjena.

«Kdor bi iz ljubezni do mene kljuboval burji in smrti, dal bi mu svojo srčno kri; a kdor svojevoljno izda svoje dete viharju in smrti, ta ne more imeti ljubezni do mene niti k drugi strani. Ali ti ne umeješ tega, in prav je tako».

«Umejem, dedek!», zaklicala sem razburjena, braneča svoje grajane roditelje; «glejte, jaz sama sem se izdala smrti iz ljubezni do vas. Ali mislite, da bi bila mogla priti, ko bi bili vedeli moji roditelji, kaj namerjam? Oni me niso pustili, niti so me gonili, oni do zdaj niti ne vedó, da sem z doma — ».

«Drago dete!», vsklikne ded, na pol

prestrašen a na pol radosti prevzet; «mari si utekla?! Ah! utekla si! ti si hotela vse-kakor sama prinesiti tolažbo svojemu staremu dedu! In zato je božja roka varovala tvojo nevarno pot. Saj te ni zagnala na pot trdosrčnost roditeljev, nego tvoja otročja nedolžnost in sočutje do mene ubogega starca!» Glas se mu je stresel in zahlipal je pri teh besedah; in govoril je še nad mano tako vroč blagoslov, da bi samo za to bila nastopila znova še tako grozno pot.

«Moral bi te grajati, mlada nerazumnica», rekel je potem, «ali ne morem! Gorko, pravično srce mi je nad vse. Obljubi pa, da v drugo — — ».

«Da v drugo pustim dobro dušo — če treba svojega očeta — časek dalje trpeti, raje nego bi se zmočila?», umešala sem se v govor.

«Tvoj jezik je drzen, kakor tvoje srce», karal je uljudno ded, «in nagel je, kakor tvoje noge. Povej mi, kod si šla, da si prišla sem prej, nego ta, ki so ga poslali

roditelji? Koga pa so poslali: Lizo, Mateja? Ali je šel sam oče?»

Zastonj je čakal ded mojega odgovora: bilo mi je grozno reči, da mati ni poslala nikogar! Zavila sem se v dedov kožuh, da bi skrila svojo rdečico, da-si sem bila v temi. «Nu torej, koga?», ponavljal je ded in pristopil k meni.

«Ubogi otrok, spi, kakor bi ga bil vrgel v vodo!», zašepeta za-sé, ko vidi, da se ne ganem. «Moram iti po Marijo».

In že se je plazil k durim na svojih bergljah. Tega nisem mogla trpeti, da bi se radi mene toliko trudil, da bi šel po stopnicah po Marijo, svojo staro služkinjo.

«Zakaj pa greste po Marijo, ded?», poprašam ga.

«Zato, da te spravi v posteljo, premočena kokoš!», odvrne in se ustavi.

«Saj to storim lahko tudi sama, a ne prej, dokler tudi vi ne ležete».

«Ali ti si močno zaspana!»

«Saj nisem!»

«Zakaj torej ne odgovarjaš?»

«Saj govorim!»

«A nisi mi povedala, koga si pretekla sem gredé!»

«Počakajte, da kdo pride», odgovorila sem v zadregi.

«Dozdaj ni prišel nikdo», reče ded počasi in s poudarkom; «kdo od vaših pa hodi tako počasi? Koga so poslali? Nu, torej govori! — Ali — mari nikogar!»

«Predno sem jaz utekla, nikogar», odvrnila sem hlipaje. «Oče je uprav prišel iz Podgrada v največji burji, in sušil in grel se je malo v postelji, poslanec je prišel k nam iz mesta uro hoda v taki plohi, Mateja ni doma; Liza se boji in — ».

«Dosti tega», reče ded trdovratno, «nikdo ni mogel; le dete je moglo. Ali hči ni mogla!»

«Ali dedek, saj ste sami rekli, da je bila nespamet — — iti od doma v taki nevihti; kako bi imela moja mati — — ».

«Zmočiti se raje, nego bi pustila dobro dušo — če treba tudi svojega očeta — za



čas dalje trpeti», odseče ded z mojimi prejšnjimi besedami.

Zdaj nisem več govorila, le jokala sem.

Po dolgem razmišljanju reče ded: «Morebiti je bil vihar preveč hud, — morebiti, jaz ne vem, nisem pazil nanj. Morda so čakali, da se prežene. Zdaj pa je že jasno in varno. Za pol ure mora biti nekdo tú!» In ded prižgé luč, da bi pogledal na uro; na to pa jo spet ugasi. Sede k oknu, in videla sem spet isto upognjeno glavo, z zaprtimi očmi in ustmi, z onim istim globokim negiblјivim mirom v obrazu, obkroženo z blede mesečno svetlobo.

Upala sem, da ded spi in v spanju pozabi svoj srd na mojo mater. Zdelo se mi je, da ni minulo le pol ure, nego dve, tri ure, kar sva tako molče sedela in čakala. Nakrat ustane ded, približa se k uri, posveti in pogleda. «Uprav pol ure», reče in nevoljno ugasne luč.

Kako dolga je bila ta noč!

«Dedek», rekla sem za časek, «nocoj

prenočim v vašem kožuhu; lahko noč! Spite še vi, mati bi vam gotovo privoščila».

«Ali hočeš reči, da zató ni prišla, da bi me ne zbudila?», poprašal je trpko. «Tak izgovor bi veljal za laž!»

Videla sem, kako je pohajal ded nepokojno po sobi in pogledoval skozi okno; a kmalu za tem sem zaspala.

Zjutraj me je zbudila Marija, ki je hotela obesiti kožuh na pristojno mesto, a našla mene v njem — na svoje ne malo začudenje. «Kje je ded?», bile so prve moje besede.

«V vrtu; ne vem koga čaka, da takó pregleduje vse poti».

Tekla sem k njemu na vrt. Ded je stal pri smrekovem plotu in gledal neprestano v našo stran, na našo pot. Mislila sem, da se mora vsak čas pokazati moja mati na njej; kakih trikrat sem hotela zaklicati: «že gre!» A vedno je bila to kaka druga oseba, ki je šla po naši poti po svojih opravilih. Moja nepotrpljivost je že zrastle v tesnobo, ko sem pogledala v dedov obraz;

izginil je bil njegov dobrotljivi, da-si oster izraz; sama nevolja se je nastanila na njem. In gledal je tako pikro in zaničljivo na pôt, kakor bi vedel za gotovo, da ne pride po njej, kdor bi imel priti.

«Ali tudi ti čakaš? Koga pa?», obrnil se je k meni.

«Ded, jaz pojdem zdaj gledat, kaj se je zgodilo pri nas», prosila sem ga.

«Kdo ti je pa povedal, da se je nekaj zgodilo?», popraša me.

«To si le mislim tako, ker matere noče biti», odgovorila sem boječe. «Sinoči mi je rekla, da me takoj o svitu vzbudi, da vam ponesem pismo in to novico; a zdaj je pa solnce že precej visoko, a nikogar ni».

«Morda spet nikdo ne more iti od doma», odvrnil mi je: v gozdu so še luže in še vedno prši z drevja!» Potresel je drevo in me vso oškropil govoreč: «Glej, da je res!»

Dedek je bil očitno zelo srdit na moje roditelje. Jela sem se žalostiti.

«Dedek», tolažila sem ga, «morda iščejo mene in zato odlašajo priti».

«Torej jim niti zdaj ne pride na um, kam si šla?! odvrnil je trdovratno. Morda se bodo še čudili, kako da ti je to prišlo na misel».

«Ali pa» — premišljevala sem za časek, «misli mati, da sem že pri vas, in zato se jej zdaj ne mudi k vam, ko že veste o Filipu od moje strani».

«Le obračaj to na vse strani», vsklikne mi dedek; «na vsak način je le toliko vidno iz tega, da tvoji materi ni na tem, ali se jaz stari ded žalostim ali tolažim. A zdaj pojdi z menoj — čemu bi pa čakali tú?»

Naglo mi je pokazal duri; nisem vedela, čemu mi je ukazal tako hitro oditi z vrta in je tudi sam hitel v sobo, kolikor mu je le bilo to možno z bergljami. Zagledal je bil mojo mater na kraju gozda, a jaz tega nisem bila opazila.

Za čas se dedek odkašlja, odpre vrata in postavi se na prag, kakor bi hotel komu braniti ustop s svojimi bergljami. In rekel je nalašč ostro: «Pozdravljam te, hči moja, pozdravljam! To je lepo, da prideš, povém

ti vsaj lahko veselo novico: naš Filip ni mrtev nego le lahko ranjen in je pisal pismo. Le misli si mene izmučenega starca, kako sem se tega razveselil. Nu, kako pa ti; ali se kaj raduješ, da imaš spet brata?»

To je bila moja mati; bodlo me je v srcé. Hotela sem teči k njej: ali dedek mi ni pustil.

«Saj sem hitro vedela, da si tú!», rekla mi je mati. «Ali vendar si me imela zbuditi in povedati mi, da greš k dedu, da bi se ne bila tako ustrašila, ko sem te šla zjutraj klicat, pa te nisem našla».

«Dà, dà, hči moja, to je bitko, če ne veš o svojem otroku, kje je in kaj se godi ž njim», rekel je ded z zbudljivimi pogledi na mater. «Pomisli le: Če bi Vera ne bila pri meni in bi nikdo ne vedel o njej; ali pa če bi vedel, da bi ti ne povedal cele dve, tri, šest, sedem dolgih ur! In če bi to bila tvoja hči, ki bi te tako mučila ter te pustila v teh bridkostih hrepeneti po tolažbi — pomisli le to!»

«Ali dragi oče, sodite vendar razumno!»

prosila je mati, vojskujoča se s srdom in s solzami, «ali je mogel kdo iti na pot v taki noči, kakoršna je bila nocoj?»

«Veš-li, kako krasno je svetil nocoj mésec!», vprašal je ded trdo in žalostno. «Najbrže ne veš, da je zasijal takoj po burji, zaspala si ti. Ali jaz, mila hči, sem štel ure vsake noči od onega dné, ko je odšel moj Filip; moje stare oči se niso hotele zapreti, dokler ga ne zagledajo zopet, — sicer bi se bile že zaprle za vekomaj od gorja in britkosti. Meni, mila hči, meni je bila vsaka noč dolga, da ni bilo dočakati konca».

«Mili oče, nikar mi ne očitajte te noči; saj sem vas vedno prošila, da bi le zaupali in si privoščili pokoja vsaj po noči...»

«Da, vedno si me tolažila le s praznimi besedami, ali kadar si dobila resnično to-tolažbo za me. tedaj si šla lepo spat ž njo!», razgrel se je dedek.

«Nu, pomirite se, ljubi oče!» odgovarjala je mati. «Čemu kaziti radost sebi in meni? Glejte, prišla sem vam voščit dobro

jutro s Filipovim pisanjem; ali tega se pač nisem nadejala, da me tako sprejmete».

«Morda naj te še le zahvalim za to, da se ti je tako zelo mudilo radi mene? Minila je burja, minila noč, minil svit in božje jutro; pokazala si, koliko ti je mari moja radost! In zdaj mi še očitaj, da si jo kazim!»

«Moj Bog!», tožila je mati. «Kdo mi je imel zjutraj oskrbeti gospodinjska opravila in otroke? Oče, pomislite le, ali je bilo mogoče; dajte si dopovedati po razumu —».

«Ti si imela za me vedno dosti razuma, ali srca pa nič!», zakriči dedek tresoč se po vsem telesu in potok solz se mu je ulil iz očij. «Ti si umela vselej odmeriti in odračunati mi svojo ljubezen, čutil sem to; ali danes imam dokaze, da ti ni nič za me. Dedek je čakal tako dolgo, naj čaka še čez noč in zajutra. Kaj za to, da je nesrečen, in da bi ga mogla osrečiti z eno samo besedo; ti nisi hotela, šla si spat in mogla si spati! Idi, idi mi, da me ne bo žalil pogled na te. Bog mi je danes vrnil jednega

otroka, a vzel mi je drugega; pa saj ne vem, ali je bilo sploh kedaj moje z odkritim srcem. Kaj sem ti storil, hči, da mi tako povračaš in se daš osramotiti od svojega malega otroka?»

«Dedek!», vskliknila sem kakor iz sebe, iščoča prostora, koder bi prišla k materi; «ne govorite tako, sicer vam bo to večno žal, kakor bo tudi meni! Kakor jaz svojo mater, tako ljubi ona vas; a vi ne verujete tega?»

Takrat dedek ni verjel niti mojim niti materinim solzam.

«Pojdi k meni, otrok moj!», klicala me je mati mirno in resno; »pri naju more videti ded, kako se ljubijo roditelji in otroci».

Hotela sem iti.

«Ne pojdeš!», zakričal je ded, zagrozivši mi z bergljo. Potem pa se je obrnil k materi: «Nikar je ne kliči! Ona nima tvojega srcá in ne tiče tebi; bolj je moje nego tvoje dete! Ti nisi mogla priti niti v tihi mesečni noči, niti ob jutru — tako krasnem, da se ga je moral veseliti sam Bog. Ti nisi mogla utrpeti najmanjše škode pri svojem



gospodarstvu, da bi mi prinesla srečo, za katero sem toliko dnij in nočij molil k Bogu iz krvavega in obupanega srca. Tebe ni gnalo srce, da bi videla mojo radost in prejela blagoslov za tako novico. Tebi tvoj hvaljeni razum ni povedal, kaj se to veli: prinesiti svojemu očetu v dar izgubljenega sina! Ali to dekletce je prišlo v najtemnejši noči, v najsilnejši nevihti in ni pazilo niti na življenje za to mojo srečo, ki mi jo je prinašalo; bliski so treskali na zemljo pred njo in za njo, drevje se jej je podiralo na pot, ali njeno srcé jej ni dalo iti nazaj; Bog mi jo je privedel v naročje čudovito obvarovano in jaz si jo pridržim tú, da moja starost ne bode tako celoma zapuščena. Obdržim si jo, dokler ne bom imel spet sina. Ali mari nočeš, Vera? Ali hočeš raje iti k materi in pustiti me samotnega?»

«Ostani pri dedu, Vera moja!», velela je mati solzeča se; «ostani in tolaži ga. Njegova žalost je bila velika, zablodil je v njej in ne more priti iz nje, ne more jej najti konca! Izvedi ga ti, moje dobro dete!

In Bog naj te varuje vselej, kakor te je obvaroval to noč! Saj, kadar pridem spet, upam, da me sprejme ded drugače, nego danes. Bog z nami!»

In mati je odhajala s sklonjeno glavo, ali s trdim korakom, ne da bi bila poskušala, spraviti se z dedom. Tega njenega ravnanja nisem razumela takrat. Še le pozneje sem razumela, da je mati dobro poznala deda; in kakor nikdar ni storila nič nepotrebnega in praznega, tako ga tudi tedaj ni hotela dražiti s praznimi besedami.

Ded jo je pustil oditi — zastonj sem čakala in upala, da jo spet pokliče nazaj. Spomnila sem se, kako gostokrat sem prej slišala govoriti o dedu, da nikomur ne prizanese. In spoznala sem, da so ga dobro poznali ti, ki so govorili tako.

Z britkim srcem sem premišljevala, kakšno bo neki bivanje pri dedu ves ta čas, dokler se ne vrne stric Filip. In bala sem se, da bodem morala poslušati tisoč očitovanj proti svoji materi. Prej mi je bil velik praznik oni dan, ki sem ga smela pre-

biti pri dedu, ali zdaj se mi je zdelo, da preživim v njem dneve najhujših muk. Odšla sem v vrt in se razjokala iz vsega srca, mučeča se s premišljevanjem — kdo ima prav: ali ded proti materi, ali mati proti njemu? Prej sem mislila, da je pogrešila mati, ko je pustila deda le za en trenotek dalje trpeti nego bi bilo treba; a zdaj se mi je pa spet zdelo, da ravna krivo ded, ko kaznuje mater s tako trdovratnim srdom za njeno neskrbnost. Najbolj pa me je bolelo to, ker sem morala misliti, da sta si oba delala krivico drug drugemu, da ni ded ni mati nista delala popolnoma prav. Takrat nisem še vedela, kako pogosto se žalijo ljudje različnega značaja (da-si so sicer združeni z najgorečnejšo ljubeznijo in so si naklonjeni prav s srcem in dobro voljo), če trdi vsak svojeglavno svojo misel in noče razumeti čuta in mislij drugega ter ne prirediti mu niti v najmanjši reči.

Srd mej dedom in materjo me je gledal globoko v srcu, da-si bivanje pri dedu ni bilo tako mučno, kakor sem se bala

poprej. Dedek ni omenjal moje matere, niti tega, kar se je bilo zgodilo; ni govoril drugega, nego o Filipu, ni delal drugega, nego priprave k njegovemu sprejemu. Rada sem mu pomagala v tem; rada sem videla njegovo srčno radost, kadar mi je prišlo na um kaj novega in lepega, kar bi se imelo pripraviti za strica Filipa. Ti dnevi bi bili še dosti prijetni, ako bi ne bilo te pekoče britkosti v mojem srcu — —. Če sem šla kdaj za pol dneva k materi, ni rekel ded niti besedice; če me je videl zjutraj z zaspanimi, objokanimi očmi, tudi ni rekel ničesar. In jela sem popraševati v duhu, kdo ima spet prav: ali ded, ki se srdi še do zdaj, ali pa mati, ki še zdaj ni poskusila, da bi se spravila ž njim? Ded je zavrnil mojo najprevidnejšo prošnjo: «Tega ti ne umeješ»; a mati ni imela za me druge tolažbe razen besed: «To ni lahko, pa že pride tudi to».

Bilo je dalje nego teden dnij, kar sem bivala pri dedu, ne vedé, da se bliža konec moji žalosti.

Nekega dne je prišla Liza s sporočilom,

da mati prosi: naj bi nam poslal ded Marijo na pomoč za nekoliko dnij, ali pa si vzel otroke k sebi ker mora mati nekam oditi, oče pa ne more vsega sam opraviti.

Srce mi je bilo kakor kladivo. «Kaj neki poreče ded?», mislila sem s tisočerimi dvomi in tisočerimi nadejami. Dedek je bil presenečen, iznenaden; zardel je, sklonil glavo, konečno pa pogledal s tako bliščečimi očmi, kakor bi bila rosa v njih. In rekel je z ginjenim glasom: «Recite hčeri, naj pošlje otroke k meni. In kadar bo mogoče, da že pride Marija tjá za malo časa, samo da to ne bo trajalo dolgo. Hči naj pride brzo spet po svoje otroke, razumete?» In Liza je šla. Srce mi je hotelo skočiti iz prsij samega veselja. «Naj pride brzo spet po nje», ponavljala sem v duhu. To so bile pomenljive besede; kako sem imela rada deda za to! Vedela sem, da jih ni izrekel zaman in brez premisleka. Prav mikalo me je, da bi mu rekla: «Ded, jaz pojdem po otroke». Ali bilo mi je ljubše, gledati dedka v obraz, ki je bil danes takó jasen, dobrotljiv in ginjen.

Bil je to spet dedek, ki sem ga poznala poprej in ga obožavala. Danes je imel v mojem srcu spet on prav; danes se je približal k moji materi srčno in razumno. In čakala sem, kako mu pride mati naproti in kaj stori, da ga prepriča o svojem dobrem srcu.

Otroci so prišli z Lizo. Deda so bile samo igrače, samo šale, a pri tem so ga tudi solze porosile. Da-si je to skrival, videla sem vendar dobro, da si je večkrat solze obrisal.

«Nú, ali ne vedó v krčmi, kdaj pride hči?», prašal je dedeček Marijo, ki je bila prišla uprav od nas. Odvrnila je, da ne vé.

«Kam pa je šla mati, dedeček?», poprašala sem ga.

«Če je šla tjá, kamor jaz mislim, to je šla na dobro pot». In ni se mogel več zdržati solz. «Nú, ne straši se», rekel je s smehom in jokom. «Ni šla daleč, kmalu bode spet tú, videla boš. Ali pa ne poznam prav njene zvijačne, nagajive glave?»

Ta odgovor me je malo upokojil; zdaj

pa me je jela trapiti radovednost. Ali to ni trajalo dolgo.

Nekega večera pokliče me Marija v kuhinjo in mi pošepetá:

«Danes moram čez-noč domov v krěmo, ali ne povejte nič dedu; le lepo glejte sami, da se tú nič ne zgodi, vaš oče vam to veléva».

Ded je spal, otroci so spali: jaz sem bila čuvajka hiše. Srce mi je tolklo glasno — zdelo se mi je čudno: kako opravilo ima neki Marija v naši krěmi, čemu neki naj čuvam pri dedu — saj ni nikdar kdo čuval pri njem?

Sedela sem pri oknu in zastonj se trudila, da bi ohladila na steklu svoje razpaljeno lice.

Bilo je uprav pred polnočjo. Mali, ali blesteči mesečni srp je stal visoko na nebu. Mahoma se mi zazdí, da se nekaj sveti po gozdu; vešč ni bilo tam — kaj je torej moglo biti? Šlo je po poti; bila je čudna skupina postav; naprej sta šla dva, noseča

luč. Ni bilo dvoma, to so bili res ljudje; in obračali so se po stezi uprav sem k dedku. Kaj je to? Ali so nesli koga na nosilih — — ali je to bilo strašilo? — — Groza se me je polotila. Tu steče jedna onih postav z lučjo naravnost proti vrtu, k durim in potrka. «Ali si gori, Vera?», poprašal je Marijin glas.

«Sem, dà!» rekla sem, poskočivša radostno, kakor bi bila osvobojena iz nekakega zakletja, in odprla sem duri.

«Danes je prišla mati s stričkom Filipom. A ker je bil jako utrujen, da bi se dal peljati na vozu po ti gozdni stezi — donesli smo ga sem. Hitro napravite posteljo, Vera! To bo gledal stari oče, kadar vstane jutri!»

«Napravite posteljo!», to je bilo lahko reči. Ali jaz sem se opotekala, kakor brez glave, in plakala tako glasno, da me je morala Marija opomniti, češ, da bi mogel to slišati ded v bližnji sobi. Pustila sem Marijo samo in letela čez pot nasproti čudnemu sprevodu. Tú sem padla materi v naročje,



ker spoznala sem v njej ne le mater, nego tudi hčer, kakoršno si je želel dedek, in kakoršna je tudi zares bila, in kakoršna sem hotela tudi jaz njej biti.

Stric Filip je ležal na nosilih bled in utrujen, ali poln srčne radosti. Moj oče in Matej sta ga nesla tiho v sobo — tiho, da bi ne slišal dedek. Ali jedva so ustopili, zagledajo dedka oprtega ob berglje in stegujočega svoji roki po sinu. «Vse sem že naprej videl in slišal», ihtel je dedek. Ranjeni vojak pa je skočil z nosil v naročje staremu očetu.

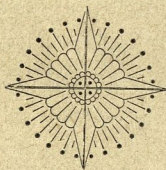
«Zakaj bi se imel Filip v bolnici bolje ozdraviti nego tū, kaj ne ded? Zdravnik ni daleč, in tu je toliko rok za oskrbljenje!», reče mati.

«Sedaj pa hvalim tvoj razum; dobro si preračunila», reče dedek podavši moji materi svojo staro, tresočo se roko in jo poljubi na čelo tako prijazno in srčno, kakor je bil poljubil mene v oni burni noči, ko sem mu bila prinesla novico o Filipu.

« Ti si moja stara, svojeglavna hči; prišla si po Vero, vem, da mi je ne pustiš. Nú, vzemi si jo, to je res tvoje dete ».

Bila je to krasna, kratka noč.

Dedek se je sprijaznil z materjo; nikdar več ni bilo srda mej njima.



# TRI ROŽE.

(Pravljica).



SPISALA BOGOMILA KLIMŠOVÁ.



Poslovenil

Simon Pomolov.







**G**rajska gospa Svetluša je jako ljubila cvetice. Nekoč je šla ven v podgradje. Tam je našla neko ženo, zagrnjeno z ruto. V roki je držala prekrasno belo rožo, tako ljubeznivo, da take ni imela niti Svetluša v svojem vrtu.

Svetluša jo je poželjivo gledala in na-  
posled rekla:

«Mati, ali bi mi prodali to cvetko?»

Ko jej je ta pritrdila, plačala je brez  
ugovora ženi tri zlate ter odnesla cvetico.

Čemu pa bi si ne bila privoščila te  
radosti? Bila je zeló bogata; imela je vsega,  
česar si je le poželega. A roža je bila tako

krasna, da so jo poželeli mnogi ljudjé. Ali nikdo ni hotel dati toliko za njo.

Grajska gospa se je ni mogla dovolj nagledati; zjutraj je bila prva njena pot k ognjišču, kamor je bila položila rožo prejšnjega dné. A glej! V razvitih rožnih listih je počivalo — kakor v plenicah — belo dete. S tem se je izpolnila grajski gospé zadnja vroča želja, ki jo je imela dozdej, in to od davnih let sem.

Ljubeznivo vzame deklico v naročje in reče uspavajoča jo s prvo materino pesmijo: « V rožni zibelki sem te našla, bolj belo kakor sneg! Bodi in ostani mi torej Belinka! »

In Belinka je rastla v materino veselje kakor iz vode. Po enem letu vedla jo je mati že za roko, ko je stopala po grajskih stopnicah. A glej! spet je bila ona žena tam.

V roki je držala rdečo rožo, še krasnejšo, nego je bila ona prva. Gospa ni mogla odvrniti očij od nje; naposled poprašá zopet po ceni te cvetlice.

« Sedem denarjev », reče žena.

Grajska gospa ni premišljevala kar nič in podala je ženi sedem denarjev.

Da bi jej roža ne usahnila, vrnila se je takoj v grad ž njo in jo dela v vodo.

Ko je drugega dne pristopila k ognjišču, kamor je bila dela rdečo rožo, stegovala je prelepa, kodrasta deklica svoje ročice k njej.

«Kodrica mila», rekla je grajščakinja, «ali mi bodeš tudi ti v veselje, kakor Belinka?»

In gojila je obe deklici do tretjega leta. Tretjega leta pa je šla ž njima obema za grad.

«To rožo za devet denarjev!», klicala je žena, sedeča tam v zavoju, in vzdigovala škrlatno rožo na višek. Gospej so se napolnile oči s solzami, ko je ugledala to blestečo rožico.

Niti besedice ni rekla in dala je devet zlatov, kakor je želela prodajalka.

Ko se je bila povrnila domov, dela je rožo po stari navadi k ognjišču in celo noč ni odvrnila očij od nje.

Jedva za časek je zadremala; a ob prvih solnčnih žarkih nagibala se je spet nad rožo.

In krasna deklica, z očmi kakor živo oglje, privijala se je tu k njej. To je imenovala grajska gospa Krasavico.

Od tega časa je živela s svojimi tremi hčerkami v vednem veselju. Veselila se je njih svežosti, gojila jih nežno in učila jih vsega, samo poslušnosti jih ni učila mnogo. Hčerkam je vse ugajalo v hiši, samo to jim je mrzelo, da jih mati čuva vedno kakor oko v glavi; in želele so si, da bi bile popolnem proste.

In nekoč se dogovoré in se ukradejo neopažene iz gradú.

Prišle so do gozda in se usedle tam na kraju v mah.

«Sestre», reče Krasavica, razgledovaje se okrog, «rada bi znala, kaj je za tem gozdom!»

A Kodrica jej seže v besedo: «Kaj nam to stori; če letimo skozi gozd in si ogledamo vsó pokrajino?»



Belinka tleskne z rokama in naglo je izginila v dolini, sestre pa za njo.

Ali ker niso bile vajene, izgubile so pot in niso znale potem več nazaj; naposled jih je prehitel še mrak.

Ostale so v posekanem gozdu pri vodi.

Na mah je zašumel veter po drevju, zabliskalo se je, potem se je razširila gosta tema; a ko se je potemnilo, bile so deklice kdo vé kje.

Zastonj jih je čakala grajščakinja, zastonj pošiljala jih iskat. Jokala je po dnevu in po noči. A ko jih ni mogla pričakati, šla jih je sama iskat po svetu.

Prehodila je mnogo mest in vasij, povsod je popraševala po njih, a povsod zastonj. Odrekla se je vsem prejšnjim ugodnostim; ali vendar jej je polagoma pohajal denar; a za hčerami ni imela dozdej niti sledú ne. Že je vzela iz žepa poslednji denar. Za ta je kupila hlebček kruha, lonček mleka in mešič prosá.

In šla je za vas ter jela lomiti hleb.

Tu pa jo nagovori berač: «Zlata gospa, še meni nekaj pod zob; usmilite se me!»

Potnica se obrne; berač ni imel zob in obleka je visela v krpah po njem.

«Ubožec», vzdihnila je potrta gospa, «ta je še bolj gladen nego jaz!» In dala mu je hlebček in se tolažila, da ima še mleko.

A jedva je omočila ustnici v mleku, zasliši za seboj cviljenje. Stal je pri nji pes — sama kost in koža. Ni mnogo razmišljala, nego dala mu je mleko, in pol sita napravila se dalje.

«Kaj počnem s prosom, ko nimam mleka?», reče v duhu. A tú se vzdigne veter in pred njo je stala vila.

«Mari greš otrokom po kaše», reče jej gospa. «Nu, vzemi si vse, kar imam. Tudi jaz iščem svojih otrok in vem, kako to boli, ko pomislim, da morda trpé kje lakoto!»

«Storila si mi veliko ljubav», reče jej vila. «Ali jaz ti storim še večjo. Le pojdi dalje celo do peščene pustine in tam pazi na vse, kar bodeš videla.

«Tvoje hčere so zablodile, in unesli so jih trije bratje: morski pes, ki ima tace, kakor mlinske lopate, Lúnež (jastreb), ki ima krila kakor noč, in škrat (ognjeni mož), ki ima zmajevsko telo. Že davno se toži tvojim hčeram po domu. Ti jih moreš rešiti; ali k temu ti je treba konja, hitrejšega nego veter in bolj gibčnega nego je vrbova šibica.

«Tak konj se pase mej čredo rmencev, sivcev in vrancev; ali na nobenega ne sédaj, drži se le črnolisega belca.

«In vzgoji si brinjev grm. Sama moraš sejati seme, sama oskrbovati brinje; in kadar dozori plod na njem, napravi si venček iz njega. Tvoje hčere so namreč v službi onih treh bratov, in kadar ti spijo, shajajo se one skrivši v gozdnem logu.

«Stori tako: Kar bo dekle, to zveži z vencem, a kar ne bo dekle, onega se poprimi. Potem skoči z deklicami na konja in pokropi jih z „vodo spoznanja“; sicer se te ne bodo držale in izgubé se ti, kakor sapa».

To izrekši je vila zletela, samo njena obleka se je sukala še časek v zraku.

Grajska gospa ni dobro razumela, kaj jej je govorila vila; ali bila je rada, da najde vsaj sled po hčerah, in sklenila je, da se hoče držati njenih nasvetov.

Vzdignila se je torej in šla naravnost dalje. Za kratek čas pride v kotlino, okroženo s skalami in drevjem, od koder ni bilo izhoda. Tipaje po stenah se je spustila po divji skali v globino.

Ko je došla do konca, videla je, da je v pustini, kjer ni bilo drugega nego pesek. Po celodnevni hoji je prišla k malemu gaju, kjer je stala kočica.

«Tu bi bil kraj za me», misli si gospa. «Saj mi itak ne ostane drugega, nego da stopim kam v službo h kakemu logarju ali lovcu, in tukaj gotovo stanuje kakšen tak človek».

Ni še bila izrekla tega, že zagleda pred sabo v travi dekle in sliši, kako britko plaka.

«Kdo stanuje tú v tej koči?», popraša jo željno.

«Logar», odvrne deklica; «ali če iščete

prenočišča pri njem, svetujem vam, da ne greste k njemu».

«Iščem službe», reče gospa.

«Tem slabše za vas; tudi jaz sem služila tam, čudo, da me ni ubil! To je hudoben, prepirljiv človek; nobena dekla se ne vzdrži pri njem».

Gospa jame premišljevati. Ko pa vidi, da so tú tako krasna čvrsta drevesa, odloči se: «Vendar pojdem tja!»

Sklenila je sveto, da si logarja pridobi za-se s potrpljivo in verno službo. Bila je že tako oslABLJENA, da bi se ne bila privlekla nikamor več in gotovo bi poginila do jutra v gozdu.

In prosila je deklico, da bi jej dala svojo priprosto obleko za njeno nekđaj drago, a zdaj obrabljeno, gosposko obleko.

«To vam rada storim», reče dekla, ker je videla, da je s tem na dobičku.

Tako preoblečena je stopila grajščakinja v lovsko hišo in lepo prosila službe.

Logar jo je sprejel mračno in pogledal njene bele roke. In poprašal jo je:

«Koliko terjate plače?»

«Nič, nego to, da mi daste živeža, gospod, in pa dovolite, da si tú v vašem gaju vzgojim grmiček brinja. V vaši službi pa ostanem, dokler ne vzraste».

Logar zasukne glavo. «To je čudna želja», mislil si je. Nu, sprejel je vendar grajsko gospo v svojo službo.

Kajpada je bilo gospej britko, ko je morala služiti neprijaznemu gospodu: na rokah so se jej delali žulji, razpokali jej do krvi, a še ga ni mogla zadovoljiti.

«Odkod si le prišla k meni, razvaje-nica?», govoril jej je neuljudno. Ubogi gospej so se zalivale oči s solzami in večkrat je že hotela pobegniti. Ali tedaj se je vselej spomnila, da ne sme tratiti časa. In pre-magala se je ter ostala še dalje v službi.

Seme, ki ga je bila vsejala pri svojem nastopu v službo, rastlo je nenavadno hitro, in predno se je nadejala, bil je iz njega grmiček poln brinjevih jagod.

Ko je hudobni gospodar to videl, da bi mogla Svetluša stopiti iz njegove službe in

da ne najde na vsem svetu bolj potrpljive, pridne in skromne služkinje, porezal jej je grmiček in ga pokončal. Ali čudno! Kar je uničil čez dan, zacelilo in zaraslo se je po noči. In sad je dozorel.

S tresočo roko je vzela gospa nož, narezala brinjevo protje in zvila venček iz njega. Dela ga je pod zastor in hitela od tod, da se ni niti poslovila od gospodarja.

Ob svitu je imela gozd za seboj. Na loki pred njo se je pasla čreda konj rmenih, belih in črnih. Vsi so bili debeli, samo jeden je bil médel. Naježena griva se mu je valila po hrbtu, izpod nje pa se mu je vlekla črna lisa celo k nosu. Drugače je bil popolnoma bel, dà, tudi uzda je bila béla.

«Aj», začudi se gospa, «nisem mogla priti bolje». In približala se je previdno k zvezdastemu belcu in ga prijela za uzdo. Ali belec je udaril z zadnjima nogama in že je bil Bog vedi kje, le pred očmi jej je še migljala njegova podoba. «Tega ne dobim več!», užalostila se je gospa globoko.

«Hou, hou!», zalajal je pes poleg nje.

— Po bujni loki je letel hrt, in predno bi bil naštel pet, bil je spet tú z belcem vred. «Ker si se spomnila ti mene, spomnil sem se tudi jaz tebe. Obema bo dobro», rekel je hrt, in že ni bilo po njen niti duha niti sluha.

Gospa se je vspela na konja in hitela dalje: «Da bi me le nesel k mojim hčeram!» voščila si je glasno. Same radosti je pozabila, da jej manjka še nekaj.

Konj je zahrkal, potresel z glavo in že je letel kakor strela. In zvečer sta bila v lipovem gaju.

Gospa skoči s konja, priveže ga k drevesu in sede v travo počivat. Lipe nad njo so se žalostno sklanjale k uveli travi, in krog in krog je bila žalost. Za čas zasliši gospa žvižganje. Čez trato je mignila svetloba in iz sence je zletela golobica. Zatrepetala je s kriloma in stala je tu deklica v prekrasni obleki, posejani z blestečo roso. Temni, skodrani lasje so se jej vili celó do zemlje, in oči so bliščale kakor dve, z meglo zakriti zvezdi.



Na gozdnem robu ozvalo se je za čas pluskanje vesel, potem tiho šumenje listja, in s tihim korakom kakor pihljanjem vetriča prišla je druga deklica. Odvrgla je z ramen sivi plašč in stala tú v beli obleki, obrobjeni z bisernatimi našívi.

«Ali Krasavice še ni tú?», rekla je podajaje roko Kodrici.

Konj je zahrkal in že je stala tú tretja deklica.

«To ni tako lahka reč», rekla je, «danes me je dohitela nesreča. Ali ne povem vama, kakšna. Glejmo le, da se brzo spravimo od tod!»

«Kako pa to!», rekle ste drugi dve sestri; komaj se po dolgem času zopet vidimo, pa že bi imele hiteti narazen!»

In Belinka še dostavi: «To ni malenkost, človek mora gledati, da se kaj razvedri, če ima krmiti od jutra do večera gospodarjevo golazen: žabe, rake, morske pajke in ribe. In če ne krmi dosti naglo, tepó ga. In moj gospodar — brrr! Kader se srđi, tak je, kakor bi me hotel požreti. Vsa se

tresem, samo da to pomislim! Kaj pomaga, da mi plača za službo!»

«A koliko ti pa plača za tvojo službo?»

«Dal mi je moč, da vse ribe priplavajo k meni, kadar zatleskam z rokama.

«Mene pa je moj gospod obdaril s tem darom: vse se pozlati, česar se jaz dotaknem», dostavi Kodrica. Ali k čemu mi to, ko me trpinči do smrti. Dan za dnevom me spreminja v golobico in uči na meni svoje mladiče lova. Kako vse drugače je bilo v hiši naše mamke!»

«Recite, kar hočete», reče Krasavica «obema vama je bolje nego meni»...

«Pst!», vzkrikne Kodrica v tem. — «Zdi se mi, Belinka, da se tvoj gospodar vzbuja».

«Ne! Bister vid in sluh imam», reče Belinka. «Kader moj gospodar zgane s šapo, speni se voda in napravlja mehurje. A niti kapljica se ni zganila. Le bodimo mirne!»

Posedle so po mahu. In Krasavica je jela praviti znova:

«Jaz pa imam od gospodarja to plačo:

Če si razčešem lase, razcvete se vse, kamor pade njih lesk. Ali drago, predrago moram plačevati tak dar: moj gospodar me zapreza v svoj voz in tepe me z biči in podi v beg, da se pena čedi iz mene. Le včasih si malce odpočijem. — Ah, da prej nismo poslušale matere!»

Vzdihnila je globoko, a mati grajščakinja je slišala vse to za gostim grmovjem, kjer je stala skrita. Tresla se je, ko je čula takó govoriti svoje hčere.

Kodrica se strese. «Zdaj pa vendar dobro slišim. To je gotóvo jeden teh spak!»

Belinka pa se obrne na stran proti gozdu in reče: «Dà, zdaj se že giblje. Glej, kako trese veter z vejami in kako se klanjajo drevesa!»

Vse tri skočijo kakor srne. «Še poljub!», zakličejo tri sestre in se objamejo.

Tú se vzpne mati za grmom in skoči prednje. A prestrašena Krasavica se je spremenila naglo v belca in skočila v gozd.

Ali gospa jo je že držala za uzde.

Potem vzame brinjev venec in ga vrže čez njeni dve sestri.

Začujene se ozró deklice, kajti matere niso spoznale. In branile so se in kujale in vedno bolj tanjšale; in mati je spoznala s strahom, da se jej izmikajo vedno bolj in bolj iz rok kakor para, kakor dih.

In zdaj se je spomnila vilinih besedij. «Ah, da sem pozabila vodo spoznanja!» zaupila je boléstno in kmalu bi bila izpustila iz rok venec in uzdo.

A še predno je dobro izrekla te besede, stal je že berač pred njo ter jej podal čašico čiste studenčnice. Polna nadeje pokropi zdaj deklice s to vodo in takoj je vzrastla vsaki na vratu kitica rož — belih, rdečih in škrlatnih, in hčere so spoznale svojo mater.

Takoj so se pritisnile k njej, Krasavica pa jih opomni. «Hitro, sedite. Jaz vas ponese. Zanesite se na me, ali hitite! Ne preostaja nam mnogo časa!»

Usedejo se na konja, a konj je plúł hitreje nego veter. A na kraju gozda se je že valil morski pes, razgrinjajoč veje s svo-

jimi velikanskimi šapami in vohajoč na vse strani po travi. S svojimi luskinami si je svetil v gozdni temi in puhajoč in prhajoč napravljaj si pot po zelenem sledu, ki ga je bila pustila Belinka za séboj od vode dalje.

«Tú se shajajo tajno in pa vse!», zaklical je radostno, prišedši na ozelenelo črčo\*), kjer so pred kratkim časom počivale deklice. Tam je našel tudi zapono s Kodričinega svilnatega čevljiča, ki ga je bila izgubila v naglici, ko je skočila na konja.

S šapami je lomil lipe na pravo in na levo, a prišedši do tekoče vode, gnal se je kakor strela naprej. V vodi ga ni prehitel nikdo.

Že se je skoro dotikal z gobcem bežečega konja. Tu vrže Belinka plašč raz sebe, in pot mej deklicami in morsko pošastjo se je zakrila z nepregledno ograjo.

Pošast je divje zarjula kakor vihra in zahreščala luskinami kakor vztekla. A dekleta so bežala brez strahu, ker so imela mater v svoji sredi.

\*) trata v počrtaném, posekanem gozdu.

«Aj, brate Lunež (jastreb)!», zaklicala je v tem pošast, «pomagaj, pomagaj!»

Drevje v gozdu se strese, in popustivši svoje mladiče, zapodi se Lunež (jastreb) za svojim plenom. Kjer je zavél s kreljuti, treslo se je listje, in z divjim krikom je dosegel bežečega konja, kajti bil je trikrat naglejši nego morska pošast.

Tú pa pretrga Kodrica nabor biserjev na vratu, in usipali so se kakor toča na tla.

Lunež se ustavi. Dvakrat, trikrat je zamahal s prelomljenim krilom, potem pa sedel na najbližjo skalo.

«Brate Zmaj!», zakrakal je «brate Zmaj, spiš ali bdiš? — Glej, Krasavica uteka s svojima sestrama! Zastavi jim pot!»

Zmaj je bil desetkrat hitrejši in desetkrat močnejši nego njegov brat Lunež; ali tedaj je še spal. Predno si je pomél oči, bila so dekleta daleč za gozdom.

Z utrujenega konja pršela je pena in kapljal je pot; ali zmaj je privihral kakor strela po zraku in stegoval svoje kremplje po dekletih.

«Odpnite mi uzdo!», zaklicala je Krasavica, vsa prestrašena.

Razpeli so uzdo, uzda se zasveti kakor zlato, in takoj se odvijje od nje velikanski gad. Zmaj se je branil, ali deklice so bile že daleč na meji in so tudi srečno prestopile mejo.

Čim je bila odvrгла uzdo, spremenila se je Krasavica spet v gospodično in bila je jednaka svojima sestrama.

Ko so pa prišle domov, našle so grad v pušči. V njihovi odsotnosti so se ga bili polastili krivi najemniki, ki so uživali polje in loko, opustošili vrte, pokončali ribnike, oropali sobe in podrli zidovje.

Ko so videli, da se vračajo pravi gospodarji, bali so se njihovega srda in pobegnili so na vse strani sveta.

Žalosten je bil pogled na to puščavo okrog in okrog, žitnice na pol prazne, polje neobdelano, drevesa posahla, in polomljene veje so šumljale po vetru.

In zelo so se užalile pri svojem prihodu Svetluša in hčere. «Oh, draga mamica!

kdo bi bil to mislil, kaj nas vse čaka, kdo bi bil sodil, da se povrnemo tako! Kdo bi bil rekel, da nas čaka tako uboštvo?», žalovale so hčere jedna bolj od druge.

A mati jih je tolažila: «Nič za to, ne žalujte, mile hčere! Poskusile ste ve, poskusila sem nekaj tudi jaz z vami. Ali da smo se naposled le našle! Najhujše smo gotovo že prestale».

In jela jim je pripovedovati, kaj je bila vse poskusila radi njih, in ginjene hčere so se jej privile v naročje. Začele so ji tožiti: da so se tudi one spominjale nje in da so bili to rajski dnovi, ko so še bivale skupaj, da bi rade pozabile vse, kar so pretrpele, samo da bi mogle v bodoče spet živeti, kakor prej, in da bi jih zdaj ne čakalo uboštvo.

A tú se oglasi Kodrica:

«Kaj bomo le tožile, sestre! Zdaj se nam godi, kakor smo si zaslužile!»

To je drugima ugajalo, potrdile ste in takoj se jima je zjasnilo čelo.

Kodrica jih je prijela pod pazduho in jih peljala v vrt. A glej! Krasavica si je



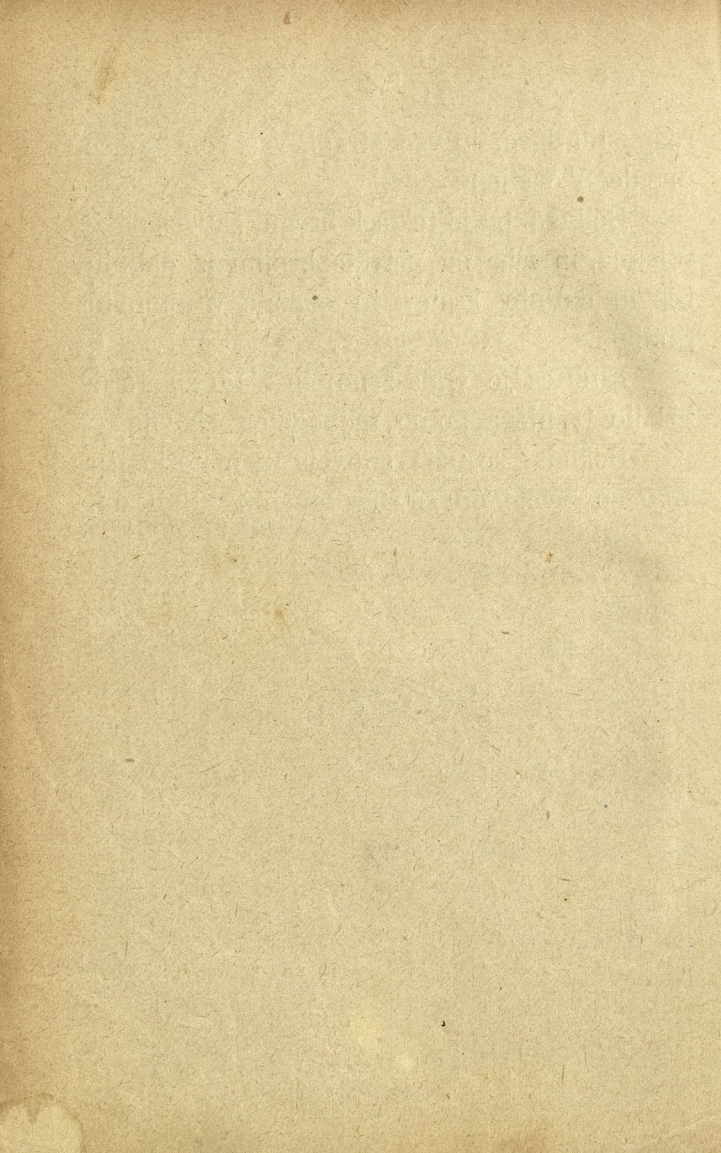
razpustila lase, in vse strani, vse veje so se obsule s cvetjem.

Belinka pa je tekla k bregu, zatleskala z rokama, in ribe so plavale k njim iz daljnih rek in daljnih krajev in obstale v njihovih ribnikih.

Kodrica je vrgla zrno, in zlato klasje je vzknilo iz njega polno najbogatejšega žita.

Dekleta so se radovala z materjo. In tako so živele do smrti v sreči in v ljubezni.





# Marjetica in kopriva.

(Ne veruj prilizevalcu).



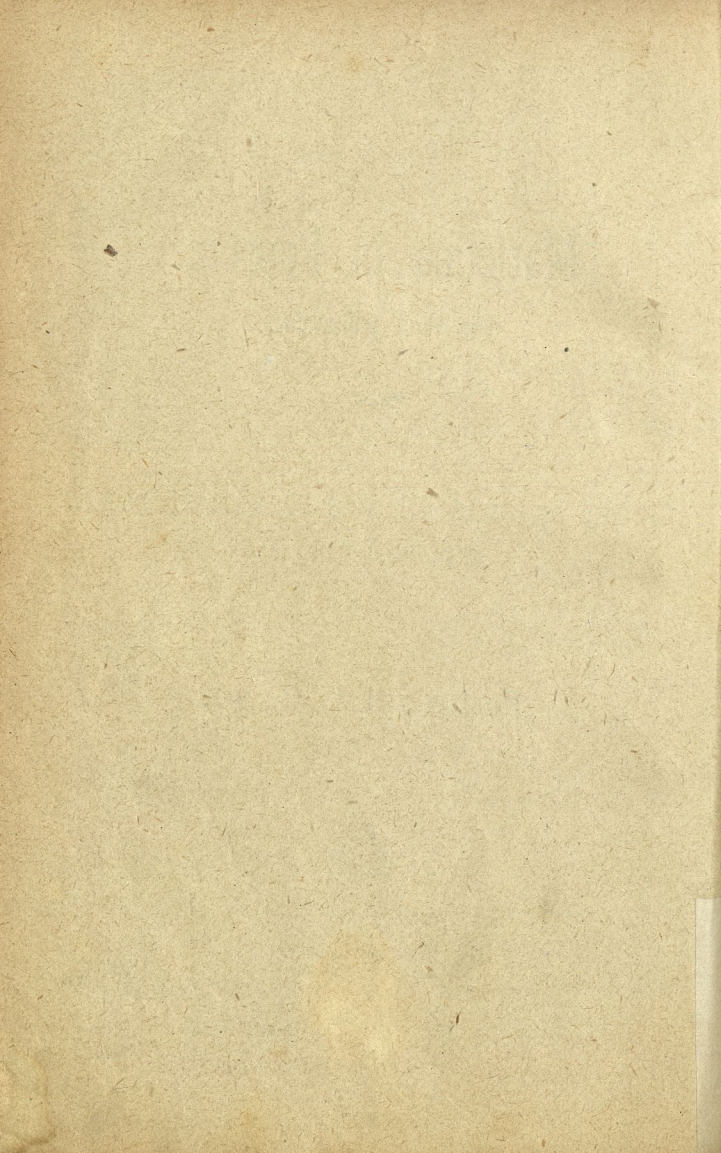
Češki spisala Eliška Krasnohorská.

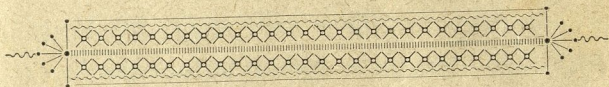
(Henrijeta Pehová).



Poslovenil S. G. ml.







**P**od cvetočimi rožami se je skrivala pekoča kopriva. Vrtnar se je bil že večkrat opekel ob njo, ko je obrezoval rože. Če jo je pa hotel izrúti, tedaj je ni mogel nikjer najti v gošči rožnega grmovja. Lahko bi bila torej zadovoljna, da ima tako skrito bivališče, iz katerega je ni mogel spoditi vrtnar, njen glavni neprijatelj. Vendar pa ni bila zadovoljna na svojem mestu. Želela je imeti rahlejšo zemljo, prostejše mesto in več svetlobe, ne toliko za se, nego za otroke; tú v tej gošči se ni mogla ugodno razvijati in njena deca se ni imela kam obrniti. Opazila

je tam blizo gredico marjetic ; to bi bilo pripravno mesto za njeno potomstvo !

«Čujte, marjetice!», reče nekega večera, sklonivši se k njim ; «hočem vam nekaj svetovati. Ali prej mi morate zaupati, da sem vam odkritosrčna prijateljica».

«Ne poznamo te ; ali o neznanem ne mislimo si nikdar nič slabega», odvrne marjetica ; druga pa dostavi : «Verujemo ti, govori torej !»

«Dobro», reče jej kopriva na to ; «povejte mi najprej, ali ste zadovoljne, da si roža prisvojuje kraljevsko vlado nad vsemi cveticami ? Njeno veličastvo že spi, torej lahko govorite resnico brez strahu !»

«Zadovoljne smo !», odgovori odkritosrčna marjetica ; «roža zasluži, da nam je kraljica, saj je zeló nežna in krasna !» — Druga pa pravi : «Roža zeló lepo diši !»

«Res !», pravi kopriva zaničljivo ; «ali pa niste še nikoli opazile, da je roža blede ? Če so rože kraljevega rodú, imela bi biti kraljica rdeča roža, a ne ta blede-barvna vrt-

nica. Nu, le pazite ; čim bolj se razvija, tem bolj bleđi, in to iz same nevošljivosti, ker vidi okrog sebe in poleg sebe nas in druge lepše, krasnejše cvetice nego je sama».

Skromne marjetice so sramožljivo zarudele pri tej pohvali ; ali ipak jih je veselilo, da se povišuje njihova krasota celo nad krasoto kraljevske rože. In jedna iz njih praša koprivo : «Katera cvetica pa bi imela biti kraljica ?» Druga pa nadaljuje : «Katera pa je torej najkrasnejša ?»

«Kako se pa imenujete ?», reče kopriva mesto odgovora.

«Marjetice» (češki «sedmikraske»), rekle so vse s tankimi glasiči.

«Ali ima katera cvetica krasnejše ime ?», reče potuhnjena kopriva ; ali ni to dokaz, da so ljudje — ki so najbolj razumne stvari na zemlji — označili vas s tem imenom kot najkrasnejše cvetice ?

«Katera cvetica pa cvete kakor vé — od prvih spomladnih dnij celo do pozne jeseni v jednaki lepoti ? Katera se blesti s krasnejim kraljevskim škrlatom ? Katera ima

bolj zlat cvetni krožec? Katera ima bogatejšo in prijetnišo podobo: Le ve ste rojene kraljice, vam bi se imele uklanjati vse druge cvetice!»

«Ah ne, me smo le iz nizkega rodú», odvrne boječe marjetica. «Naše matere so bile le uboge sirote v drnu na pašniku».

«To nič ne dé!», odvrne spet-zvita kopriža; «oča Njenega Veličanstva je bil tudi le prosti šipek».

To je zmotilo glavice ubogim marjeticam.

«Nu, zdaj vam pa razložim, za kako zaslugo je postala roža kraljica!», nadaljuje voljno zapeljiva kopriža. «Jedino prednost ima roža pred ostalimi cveticami, in ta je».

«Nu, katera pa, katera?», prašajo marjetice vse radovedno.

«Ta je, da se umejo braniti!», reče kopriža s povdarkom. «Umejo raniti celo do krvi, oškodovati nenadoma in maščevati se! Kdo bi jim bil neki pokoren, če bi ne imele orožja?»



Marjetice so umolknile vse začudene ; kopriva jim je povedala nekaj, kar jim še nikdar ni bilo prišlo na um. Naposled se ohrabri najstarejša od njih in reče : «Ali kako bi mogle pa me vladati, ko smo tako slabe in brezorožne ?»

«To ni prav kraljevska šega, da je kdo sam svoj branitelj», reče kopriva. «Prostak naj se varuje sam s svojo pestjo ; ali pravo veličanstvo si najema braniteljev, ki se bojujejo zanj, kader treba. Če ste slabe, pa jaz sem močna ; tudi jaz umejem udariti, raniti in maščevati se ! Napravite mi mesto mej sabo ; tedaj pošljem k vam svoje otroke, da vas bodo varovali».

Marjetice so jele razmišljati ; potem zašepeta jedna za drugo svoji sosedi v uho : «Poskusimo to».

«Iztrgale so svoje listke iz zemlje in napravile mesto ; in kopriva je poslala mej nje svoje otroke.

Kaj je bilo konec vsega tega ?

Vrtnar je delal nekaj časa na drugi

strani vrta in ni pazil na marjetice. Ko se je pa spet vrnil na to stran, našel jih je vse zadušene in zamorjene pod goščo bujnih kopriv.

Ne veruj prilizovalcu, ki išče le svoje koristi, kader te slepi s sladkimi besedami!



# Kraljevič Častiboj.

(Pravljica).



SPISALA BOGOMILA KLIMŠOVÁ.



Poslovenil

Simon Pomolov.







**V** neki daljni deželi je imela kraljica /edinega sina, katerega je goreče ljubila. Ali ni mogla pogledati nanj, da bi se ne zjokala. To je zeló žalilo mladega kraljeviča. Ali, najsi je prosil, kolikor je hotel, tega vendar ni mogel spraviti iz kraljice, da bi mu povedala uzrok svoje žalosti.

Jednoč, ko sta sedela v samotni sobi kraljičini, prigovarjal jej je kraljevič znova, in to krepkeje nego kdaj prej.

«Čuj», reče kraljica na to, «nerada ti povem, ali bodi-si: Tvoj oče se je igral nekdej kot mali deček s svojim bratom. Ta je imel ljubkega goloba, katerega je vedno

nosil na ramenu. Ko se je bil enkrat njiju odgojitelj malo oddaljil, zakuril je tvoj oče ogenj pod drevjem, kjer sta bila, prijel bratovega goloba in ga vrgel v ogenj iz same svojeglavnosti in objesti.

«Brat je prosil, golob je trepetal, ali tvojemu očetu je to ugajalo. In golob je zgorrel; nič ni ostalo od njega, niti peresca ne.

Ali isti trenotek je padel brat tvojega očeta mrtev na zemljo. Tvoj oče se je prestrašil in obžaloval takoj svoje dejanje, ali bilo je prepozno. Modrijani so razsodili, da je bil oni golob dih tvojega strica, in zato da se ni mogel ločiti od njega. Tvoj oče pa je žaloval radi tega dolgo, dolgo, naposled po mnogih letih pa je pozabi to, čutil se je srečnega in prevzel je vladanje.

Šele, ko si ti prišel na svet, prišlo mu je spet vse na misel. Na plečih si imel znamenje : ogenj.

«Ubogi oče si je to razlagal tako, da imaš ti biti ognju darovan za njegov greh. Poklical je skrivši svoje svetovalce, in ti so potrdili njegov strah. Prerokavali so mu z

nebeških zvezd, da oče ne dočaka, da ti vzrasteš, in da zgoriš, kader bodeš imel dvajset let; to pa da se ti zgodi na «Plameniti gori». Od tega časa ni imel več pokojnega trenutka; togoval je, bolehal in zares je umrl, čim si ti jel odraščati.

«Na smrtni postelji mi je priznal vse to in me milo prosil, naj bi čuvala nad teboj in posebno vselej skrbela, da bi se ne poškodoval z ognjem. Zdaj veš vse, Častiboj! Uprav se končuje tvoje dvajseto leto, in če nočeš žaliti očeta še v grobu: delaj tako da se prerokovanje ne spolni».

Kraljevič se zamisli: «Plamenita gora! Kje je ta Plamenita gora? Zakaj pa nisem do zdaj nikjer nič slišal o Plameniti gori?» popraševal je.

«Veliko prašaš; ljubi moj», reče mu kraljica. Plamenite gore še nikdo ni videl. Pravijo, da stoji globoko v gozdih, obkroženih z morjem; ali kje, tega pa nikdo ne vé. Jeden sam umrljiv človek se je bil baje predrznil, iti k ognjeni gori, ali plačal je to

s svojim življenjem. O, nikar ne prašaj, nikar!»

«Že umejem!», zakliče kraljevič razvnet. «Snival sem, da vidim visoko lipo, na nji gnezdo, a pod njo kakor bi gorela cela dežela. Ne daleč od tod je sedel starček — kakor bi bil to moj oče — in gledal me je s prosečimi očmi. Pojdem tje, mati! Nikdo drug ni bil to nego on; in prosil me je gotovo zato, da bi ga rešil trpljenja! Nočem, da bi me bil prosil zastonj!»

Kraljica se je prestrašila mladenčevih besed. Godila jej je sicer njegova odločna beseda, ali oglašal se je v njej tudi glas materine ljubezni. — Pregovarjala je torej svojega sina, da bi spolnil poslednjo voljo svojega očeta in se čuval nevarnosti.

Ali sin je rekel odločno:

«Ne bil bi dober sin, niti vreden nositi očetovo krono, če bi bolj cenil svoje življenje nego očetov pokoj. Ne žalostite se, mamica, in ne branite mi: Kar se ima zgoditi, naj se zgodi!»

Ali kraljico je užalilo to do dna duše,



da-si ste jej solzeli očesi od plemenitega ponosa, da ima tako vrlega sina. Videla ga je v duhu že mrtvega; in togovala je, da umrje tudi ona ž njim, in prosila ga za živ svet, da naj bi se obvaroval nesreče. Imela je le njega ~~š~~edinega!

Naposled ga je ganila toliko, da jej je obljubil, da ne stopi iz palače, dokler mu ne mine že dvajseto leto.

In res ni šel iz palače. Kraljica ga je obkrožila z dvorjani, in ti so imeli čuvati, da bi ne prišel v kako škodo.

Ali kraljevič je bolehal dan za dnevom bolj in bolj. Obličje mu je bledelo, oči so se mu kalile in hodil je po gradu že le kakor senca. In vsi zdravniki, ki jih je klicala mati njemu v pomoč, strinjali so se v tem, da ga muči neka skrivnost in da lahko kmalu ugasne kakor sveča.

Samo še trije dnevi so manjkali kraljeviču do dvajsetega leta. Ker ni vedela druge rešitve, privolila je naposled kraljica, da je šel sin na sprehod. Kraljevič se je obrnil

proti gozdu. Hotel je biti sam, ali skrbna mati je poslala skrivaj dvorjane od daleč za njim, da bi ga varovali, če bi ga imela doleteti kako nevarnost.

Stopivši iz gradú, srečal je takoj pri vhodu v svoje ne malo začujenje možiča z rdečo kapico.

«Ognjene gore iščeš, kaj ne?», ogovori ga ta. «Jaz vem dobro za njo! Pojdi za mano! A samo za mano!»

In poskakoval je pred njim, da se mu je kar čepica tresla, in vedel ga je po tako neznani poti, da sta se kmalu izgubila dvornim služabnikom izpred očíj.

Hitela sta po divjem, gostem gozdu; zvečer sta prišla v celoma novo deželo, kjer se je možiček izgubil kraljeviču.

V senci javorjev se je zelenelo jezero pred Častibojem; mesec je svetil, in po jezerski gladini je plavala krasna vodna roža. Zibala se je na jezeru, migala, plavala bliže.... oddaljevala se in ga vabila za seboj.

Kraljevič Častiboj odvrže plašč in klobuk in jel je loviti rožo z.... drevesno vejo.

Roža si je poigravala ž njim, dokler ni prišla noč — temna in gosta noč. Častiboju so se nagloma zaprle oči in zdelo se mu je, da sliši žalujočo pesen v daljavi.

Tako je prešla prva noč.

Mej tem so bili v gradu v velikih skrbeh radi njega. Ko so se vrnili poslani dvorjani, prašali so: ali kraljevič ni prišel že pred njimi domov; kajti — rekli so — zginil jim je izpred očíj, da niti vedeli niso, kako in kam. Kraljica se je na to silno prestrašila in poslala je znova sluge, da bi ga poiskali.

Dvorjani so se razšli spet po vsej okolici in po gozdu. Upili so, trobili, preiskali gozd križem; ali nikdo jim ni odgovoril. In zablodili so globoko v gozd celo do onega kraja, kamor je bil prišel kraljevič in k onemu bregu, kjer je lovil povodnjo rožo.

Tú so našli v travi njegov plašč in klobuk. Ali kraljeviča ni bilo tam.

Poslanci so se razžalostili in bali so se stopiti pred kraljičin obraz. Ko so se povrnili žalostni v grad, videli so kraljico kle-

čečo na zemlji in prelivajočo goste solze. Še le za nekaj časa se je osrčila in rekla :

«Vém, da mi prinašate žalostno novico. Čutim, da prihajate brez njega!» In znova se je spustila v jok.

Posli so sklonili glavo, žalostni so podali kraljici klobuk in plašč, ki so ju našli na bregu, in kraljica ga je kropila s svojimi solzami.

Ko se je bila njena žalost nekoliko umirila, ukazala je : da bi ta plašč in klobuk pokopali mesto sina v kraljevskem grobu kot jedin spomin po dragem njenem sinu in namenjenem dediču prestola.

Vsa dežela je žalovala, kajti vsakdo je ljubil dobrega kraljeviča.

V tem je kraljič spal ves dan. A ko se je prebudil, plul mu je že spet mesečni ščep nad glavo in pred njim se je zibala vodna roža na zelenkastih valovih.

A na mah jela je veneti, kakor bi jo bil ošinil blisk. Kraljeviču je bilo žal, da bi zvenel tako krasen cvet, nabral je vode v prgisče in jo pokropil.

Tú se roža razpoči in v nji se je pokazal mladenič v jopiču, rdečem kakor poljski mak. Iz rože se je napravila ladjica, a mladenič je gonil vesla. Veslal je naravnost h kraljeviču; in ko je prišel tje, spregovoril je:

«Če te bo kdo kaj prašal, reci vedno «ne», nikdar ne pritrđi. A zdaj pojdi za mano, nimava časa odveč!»

Kraljevič je ubogal.

Vozila sta se, vozila ves dolgi dan. Že druga noč je bila minula kraljeviču in zdaj je napočil tretji dan (odkar je bil odšel iz gradú).

Okrog in okrog je bila voda in le sama voda. Tú se jima zvečer — že proti tretji noči — pokaže svetla proga pred očmi. V sredi jezera se je dvigal visok holm, obrasel z gozdom, in na sredi njega je gorela gro-mada jasnejše nego solnce.

Od daleč se je spet glasila k njima ona tožna pesem. In čim bliže sta prihajala, tem bolj razločno je bilo slišati:

«Krmim, krmim, ne na krmim» . . .

Mladenič pritisne barko k bregu, a kra-

ljevič zagleda pri gozdu sedeti starca. Ta je pital golobe in péel neprestano žalostno : Krmim, krmim, ne nakrmim» . . .

Jeden golob mu je zletel v naročje in zagrulil, kakor bi mu naznanjal, da nekdo prihaja.

Starec vzdigne glavo in ustavši pregovori prišlemu kraljeviču :

«V nesrečni uri prihajaš, mladenič. Idi, vrni se !»

«Nikakor ne ; prišel sem, da spolnim, kar imam spolniti», odvrne kraljevič.

«Še enkrat te svarim», prigovarjal je mož, «še enkrat, predno stopiš na zemljo, ki se je do zdaj še ni dotaknila noga umrljivega človeka brez kazni !» Ta grmada gori vselej le enkrat v desetih letih, in sicer ~~jedno~~ uro popolnoči ; ali vselej terja človeško žrtev. Gorje, kdor se ji približa v tem času !»

«Torej sem prišel baš prav», odvrne kraljevič odločno, kajti darovati se imam za svojega očeta, ki more doseči mir le po ognju» . . .

«Torej pa poslovi se od sveta!», reče starec resno.

Na to je odprl nekaka vrata z nevidnim ključem, in pokazalo se je pred njima v čarobni svetlobi — čvetlično morje. Drevesa so ju ljubeznivo pozdravljala in kraljevič ni imel toliko besed, kolikor jim je rož vonjalo nasproti, in to v najdivnejših barvah. V sredi je stal grad iz rož, svetlih kakor ogenj, in razširjal vonjavo daleč okrog.

Začudeno je obstal kraljevič in poslušal, kako so klicale papige, letajoče po vejah pred gradom : «Gospod, gospod, naš gospod!»

Starec je pokimal prijateljski z glavo in rekel : «Dà, tú sem gospod ; ali na tebi je Častiboj, ali bo vse to tvoje ali ne. Jaz ne bom živel več dolgo. Vidim pa, da ti vse to ugaja, in na tvojem čelu berem, da si vrl junak : zato mi je žal tvojega mladega življenja ! Odstopi od svojega sklepa ! Pri-kupil si se mi takoj, kakor bi te bil poznal, kar sem živ ; in svetujem ti dobro. Star sem, nikogar nimam, in podarim ti ves ta vrt z vsem gradom, z vsem, kar si moreš le misliti».

«Glej, oni ptič tam je uprav ujel mušico», reče kraljevič; «in to bi bilo vendar nepravilno, če bi ga dal zato pogubiti. Tudi moj oče je grešil v mladosti, a ne bilo bi prav, če bi imel še dalje trpeti. Naj je svoboden, kakor ta ptič. Na to vzame lok, ki mu je visel ob boku, in prestrelil je mahom vejnato omrežje, v katero je bil zletel oni ptič.

Potem poda roko starcu in reče z mehkim glasom: «Ne vem, zakaj te imam tako rad: ali zato, ker si podoben onemu starčku, ki sem ga videl oni dan v snû, ali zato, ker me spominjaš očeta. Ali ljubim te, kakor očeta. Vse bi storil po tvoji želji, samo tega ne terjaj od mene, da bi za pustil svojega očeta!»

«Ne, ne!», ugovarjal je starec nekako žalostno, «nimaš me rad; malo ti je to, kar ti ponujam! In odgrnil je pregrinjalo iz fine tkanine, ki je visela mej dvema sobama. Glej tú!»

In stegnivši roko pokazal mu je dol-



bino, v kateri so ležali — kakor na oltarji — zlat kelih, krona in meč.

«Izberi si!», pozival ga je starec», meč, ki vedno zadene, krono, vsled katere ti nikdo ne bo enak v slavi, če si jo postaviš na glavo, in kelih nesmrtnosti».

Kraljevič stegne roko po kelihu. V tem pa se je predomislil:

«Za kako ceno pa?», popraša.

«Za ceno življenja», odgovori starec.

«Moje življenje ne tiče meni, nego osvobojenju očetovemu», odvrne mladenič trdno in odvrne se od blestečih mamil.

«Kakor hočeš», reče starec; življenje in čast ali pa grmado!»

Častiboj se strese, spomnivši se, da ima v cvetu življenja končati v plamenu namesto, da bi dosegel bogastvo in slavo, in ogleda se bolešno okoli po sobah.

Ko ga vidi starec tako ginjenega, dostavi: «Glej, da se ločiš nerad od sveta! A to bi še ne bilo toliko, če bi šlo le za te; ali kaj pa tvoja mati?»

«O moja mati, moja uboga, dobra mati!»,

zaječal je milo mladenič in sklonil svojo glavo. «Kako bi ji ti mogel napraviti tako boleost?»

A osrčil se je in povzdignil glavo: «Čuj», rekel je, «če se spomnim matere, stiska se mi srce; če se pa spomnim očeta, čudo, da mi srce ne počí. — Moja mati se zveseli, gotovo se zveseli pri vsej svoji boleosti, ako zvé, kaj se je zgodilo, in če premisli, da sem ravnal, kakor se spodobi sinu. Ali moj oče je trpel že dovolj tú na zemlji. Naj umrjem, saj umrjem zanj!»

«Zgôdi se!», zakliče starec častitljivo. Potem vzdigne roko, in le grmada je gorela pred njima, plamteč visoko pod oblake.

«Vôli si», reče starček. «Kar si umirajoč poželiš, to ti izpolnim».

Častiboj vzdigne oči kvišku in zakliče:

«Nesi torej pozdrav moji materi in povej jej, da je moj oče odrešen!» In ne razmišljajoč dalje, skočil je v plamen.

«Tudi to naj se zgodi!», rekel je starec. Plamen je udaril više, starec ga je bla-

goslovil : in takoj se je spremenil kraljevič v ognjenega ptiča in zletel v gnezdo na lipi.

Gnezdo se je unelo, in za kratek čas je izletel iz njega mlad ptič z novim perjem, svetlim kakor ogenj in blestečim kakor zlató. To ni bil nikdo drug nego kraljevič v podvojeni, povišani moči.

Starec se je svetil z nenavadnim žarom in videč ptiča, zaklical mu :

«Izpuli mi las in vzemi ga v kljun!»

Ptič stori, kakor mu je bil ukazal starec, in v tem trenutku se je spremenil spet v prejšnjega Častiboja.

«Glej, jaz sem tvoj oče», nadaljeval je starec. «Bilo mi je naloženo za kazen, da bi te pregovarjal in sam na tebi izvršil sodbo : Če bi se bil udal poželenju po tem, kar sem ti ponujal, poginil bi bil, smrt je bila odločena za to, in jaz bi se bil še dolgo mučil, tako dolgo, dokler bi se ne bil našel kdo drug iz našega rodú, ki bi se bil daroval za me. Ti si premagal in rešil si mene in sebe».

Kraljevič je objel ginjen očetova kolena

in dolgo ni mogel pregovoriti. Še le po dolgem času izustil je te besede :

«Torej sem te še enkrat ugledal ! — A kdo so ti, ki so me privedli k tebi, dragi oče?»

«To so stražniki očiščevalnega ognja», odgovori oče.

In oče je zažarel še močneje, in še predno je Častiboj ustal, razpadel je v kup pepela.

Dolgo je stal kraljevič Častiboj na istem mestu. Potem vzame pest pepela, shrani ga v nedrije in napravi se na odhod.

Nad gozdom je vshajala zarja jutranjega solnca in svetila pred njim.

Kraljevič se razgleduje po poti ; prešinjnal ga je strah, da bi ne zašel v tej gosti in nepregledni goščavi. A ko se je tako ogledoval, zapazil je, da je grmada ugasnila in da se golobi zbirajo od vseh strani.

«Nasitil nas je», grulili so veselo, «zato pokažemo mlademu pot».

Zakročili so skupno nad njim in leteli proti gradu.

«Tôdi, tôdi!», klicali so kraljeviču.

A zdaj ni bilo več tam niti jezera, niti morja, niti neprestopnih porobkov in goščav. Bile so tam same suhe poti, ki so vedle po razkošnem zelenju na prosto.

Ko so golobje prileteli do gradû, vzdignili so se kvišku in se izgubili v zraku kakor belkasti oblaki.

Kraljevič je zagledal na tisoče svetil. Igrala je žalostna godba in objokani ljudje so se stiskali okoli par, na katerih je bil postavljen kraljevičev klobuk in plašč.

Neopažen pomešal se je kraljevič mej ljudi.

Nakrat stopi kraljica iz palače, vsa objokana in z žarečim obličjem. In mignila je ljudem:

«Počakajte, dragi moji» . . .

Tú se kraljevič ni mogel več vzdržati, in poln radosti se jej vrgel na vrat.

«Mati!», zaklical je.

Množica se prestraši, a kraljica — čudo, da ni omedlela samega veselja.

Objela je goreče sina, poljubila ga stokrat in naposled zašepetala :

«Čakala sem, moj sin, da prideš. Ali veš, da se mi je uprav prej prikazal tvoj oče. Bil je svetel, kakor mlado solnce in naznanil mi je, da si ga ti rešil, in zahvalil me je, da sem te vzgojila tako lepó».

Kraljeviču so stopile solze iz očij.

Vzel je očetov pepel iz nedrija in poljubivši ga pobožno, dal ga je kraljici.

Z veliko slavo pokazala je zdaj kraljica svojega sina radujoči se množici, potem pa ga je spremila v grad.

A ko jej je potem kraljevič pravil, kaj in kako se je to zgodilo, kako vrlo je postopal : tedaj ni imelo njeno radovanje konca.

In potem sta živela srečno in mirno, in imela sta vedno očetov pepel v veliki časti. In nič drugega nista mislila nego to, kako bi osrečila svoje ljudstvo.

In ljudstvo ju je radi tega častilo in ljubilo.



# DEDIČI.

Pravljica.



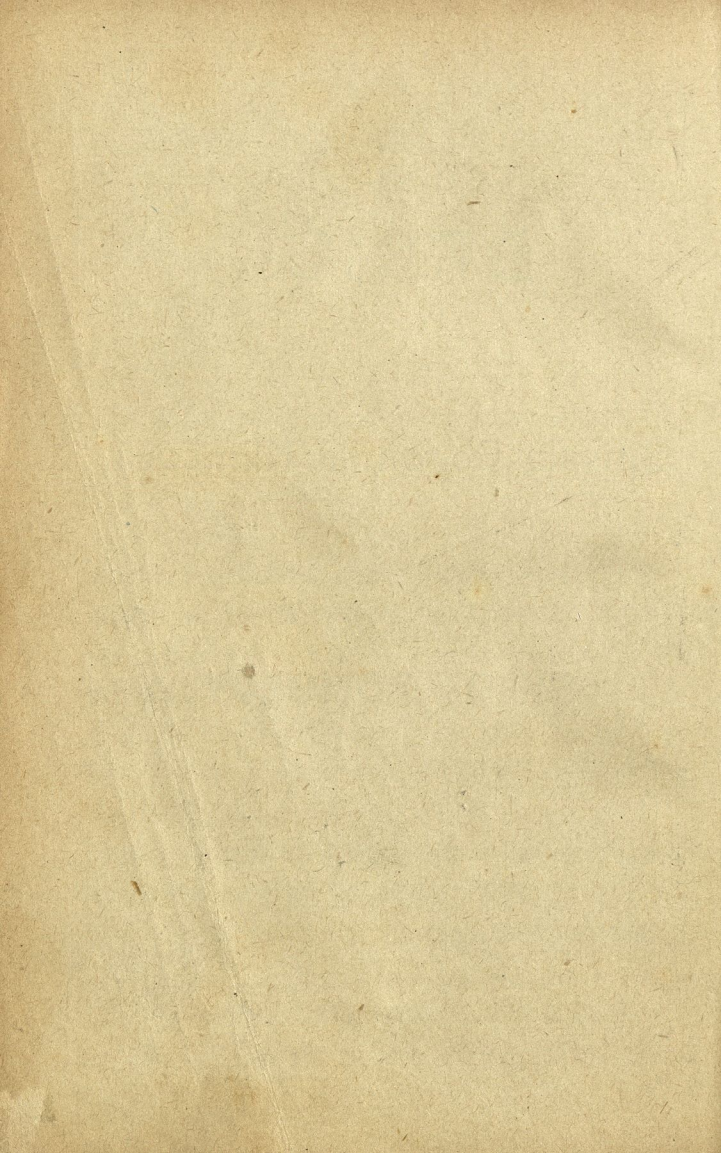
Spisala Bogomila Klimšová.



Poslovenil

**SIMON POMOLOV.**









**B**il je bogat boter, ki ni imel otrok. Nikogar ni bilo, da bi podedoval po njem. Tedaj pozove k sebi v službo tri brate, vse tri svoje zétce (kojim je bil boter). Jednemu je odkazal delo na polju, drugemu v hiši, a tretji je imel služiti njemu.

Starejša dva, Lačnež in Zavidnež, nista marala veliko za delo. Premišljevala sta le to, kako bi si ugodila in kako bi osleparila botra; samo Srečko mu je zvesto služil.

A ni mu služil dolgo: Prvi dan je bil boter zdrav, drugi dan je obolel, tretji dan

umrl. Umiraje je rekel svojim zetcem: «Vse, kar imam, je vaše; razdelite si to pravično mej seboj!» In umrl je.

Lačnež si je vzel hišo, Zavidnež polja, a Srečkotu ni ostalo nič.

«Kaj pa dasta meni?», oglasil se je.

Brata se spustita v smeh!

«Vzemi, kar je ostalo».

Srečkotu, se ve — se je to za malo zdelo. «Dajta mi vendar nekaj!», opominja brata.

«Veš-li kaj», reče starejši Lačnež smeje se, «po dvorišču teka pepelnati petelin, tega si vzemi!»

Srečko gre na dvorišče in ujame petelina. «A kaj pa še?», popraša dalje.

«K petelinu tikala bi kokoš», smeje se Zavidnež; «če hočeš, dam ti ono staro črno čopátko».

Srečko ne reče nič, nego si ujame še kokoš.

«Kaj pa še?», popraša v tretje.

Lačnež se nasmeje še bolj in reče:

«Veš-li kaj, na podu se povaljuje potr-

gana kapa in debela vreča ; vzemi to, da ne porečeš, da nisi ničesa prejel od naju !»

Srečko vzame vrečo in zavrženo kapo, obriše spoštljivo prah z rokavom in reče : «To je čepica rajnega botra, vzamem jo ; botriček mi je bil vedno prijazen». In tedaj si dene na glavo pošteno domačo vidrovko\*), ki jo je nosil v življenju rajni botriček.

A jedva jo je bil posadil na glavo, videl je takoj : ali ima pred saboj dobre ali slabe ljudi.

In rekel je : «Tú mi ne bodo cvele rože ! Uganem se bratoma !»

Poslovil se je torej od njiju, prestopil domači prag — in šel po svetu — s čopátko (kokošjo) in petelinom.

Krepko in veselo sta stopala petelin in kokoš, govore mej saboj v kurjem jeziku. Srečko jih ni razumel.

«Kiki — riki — kiki», kokodakal je petelin. — «Srečko je podedoval najbolje».

«Kuku — ruku — kuku», odvrne kokoš, «bomo videli».

---

\*) Čepica iz vidrine kože.

O poldne je sedel Srečko pod grmovje v senco. Razdelil je kruh svoji perjadi. In tedaj mu jame Črnuha (kokoš) prav razumno govoriti :

«Srečko, Srečko! zanesi se na me; vselej ti bom svetovala dobro! Kjer pa zakukurikam, tam bo nesreča!»

«To vem že od rajne matere, da pomeni nesrečo, kader kokoš kukurika», odvrne Srečko. «Ali, če mi boš svetovala, slušal te bom».

Petelin pa napne ostroge, postavi se košato pred Srečka, pokima pomenljivo z glavo in zapoje :

«Dobro si storil, Srečko, da naju nisi zavrgel. Zato ti povem : «Kader boš hotel, da bi sijalo solnce, deni me na svoje rame; a če me deneš v vrečo, usuje se dež».

«Tega bi ne preplačal z denarjem», reče Srečko. Dene si torej petelina na rame in imel je najlepše vreme na potu. Solnce je grelo prijetno, trate so vonjale, šlo se je kakor po baržunu. Srečko si je zažvižgal

veselo pesem in šel z lahkim srcem kakor tiček po svetu.

Na pravo, na levo grmovje, a pred njim in za njim pot. Naposled se cesta obrne in Srečko je stal s svojo družbo pod gozdom pred krčmo, kjer je živel zeló lakomen krčmar.

«Kaj mi daste jesti?», zakliče mu Srečko, stopivši v sobo; «ubog popotnik sem, lačen sem, ali denarja nimam».

«Torej pa specite si petelina, ki ga imate na ramenu?», menil je krčmar.

«Ne, tega pa ne storim», brani se Srečko.

Krčmar zgage z rameni: «A pri nas ne kuhamo za ljudi, ki ne plačajo. — Saj nam itak zdaj nič ne raste na polju, ker že četrto leta ni bilo dežja in še sami ginemo za gladom!» In vzdihnil je: «Sami prazni oblaki, prazni oblaki, pa nič dežja».

«Nu, če ni drugega», reče Srečko, «tú je lahka pomoč. Samo prinesite mi jesti in piti!»

Krčmar gleda nezaupljivo zakrpano vrečo, sivega petelina in staro čopatko in pomeri Srečka od nog do glave. Menil je, da je

prišel kak potepuh k njemu. Ko se je pa spomnil, kaka potreba je po svetu zaradi suše, mislil je: naj bo že kakorkoli. In šel je ter prinesel Srečku, kar si je ta želel. Računil je, da mu sosedge dobro plačajo, če stori Srečko, kar je bil obljubil.

Srečko nakrmi najprej svojo perutnino, potem pa dene petelina v vrečo in sede za mizo.

Takoj so se zbrali oblaki in vsula se je velika ploha. In to je trajalo nekoliko dni. Še le, ko je videl Srečko, da je dosti dežja, izpustil je petelina, in takoj se je zjasnilo. Krčmar se je zelo čudil vsemu temu, gostil je Srečka in povedal sosedom, da ima pri sebi človeka, ki ukazuje vremenu.

Sosedge pritekó skupaj, povzdigujejo Srečka do neba, zahvaljujejo ga, znesó mu skupaj, karkoli je hotel, ter obljubujejo gore in doline, da bi ostal pri njih.

Ali Srečko se ni dal preprosi. Trdil je, da ga je tudi drugje potreba, spravil svoje reči in šli so.

V tem se je glas o njem raznesel daleč

okrog. Predno je prišel do najbližnjega mesta, vedel je že vsakdo o njem. Osebno (po obrazu) ga pa nikdo ni poznal; in predno je prišel v mesto, svetile so se tudi že davno zvezde na nebu.

Potrkal je takoj pri prvi hiši, ker je bila razsvetljena; bilo je očitno, da so ljudje notri še bdéli. Pri oknu je videl Srečko, kako kmetica jemlje kolače iz peči in spet druge polaga v njo.

Kmalu se oglasé koraki po veži, ključ zarožljá in v vratih se pokaže starka neuljudne zunanosti:

«Kaj pa dobrega?», popraša ga ostro.

Srečko je opazil, da ni dobro storil, da je menil tú prenočiti. Kokoš je bila zakukurikala.

«Pečete kolače na pogreb», reče Srečko.

«Pripravite se k temu!»

Starka se zasmeje nagajivo.

«Na pogreb! Kaj vam to pride na um, gospodič. Jutri omožimo hčer!» In zaprla je naglo vrata.

Srečko potrka na bližnja vrata poleg prve hiše.

Prišel mu je odpirat mlad mož s svetilnico v roki. Tudi ta ni bil nič manj bahat, kakor ona prva babica. Kokoš je zakukurikala v drugo.

Srečko zasuče glavo:

«Hotel sem prenočiti pri vas, ali tú žuga nesreča. Varujte se!»

Mladenič se zasmije:

«Lejte, lejte preroka! Jutri pripeljem nevesto v hišo. Že ves dan ogenj veselo prasketá tú poleg».

In pustivši Srečka pred pragom zaklenil je hišo.

Srečko je že premišljal, kje bi potrkal v tretje. Šel je do drugega konca mesta in prišel k hišici, ki je imela poleg vrt. Mesec je svetil prijazno nad njim, v oknih je cvetela sivka, a na strehi so gnjezdile čaplje.

Srečko se osrči in potrka.

V sobi se pokaže luč, potem izgine, in posvetilo se je še le tedaj, ko je mlada ženica stopila na prag.



«Kaj nam prinašate dobrega?», nagovori prišleca.

«Mir vam bodi», reče Srečko. «Sprejmite me dobri, srečni ljudje, pod streho za to noč!»

«Ljubi prijatelj», reče ženica, «dobri morda smo; ali srečen ni nikdo na tem mestu. Naš kralj nas tepe pogosto s hudimi šibami, nerad vidi koga veselega, kajti sam je vedno otožen. Tudi nam je nedavno toča vse pobila na polju. Če pa želite prenočišča, to vam pa prav rada privolim».

Mignila mu je prijazno in smehljaje se vedla vse tri k svojemu možu. Mož jih je sprejel jednako uljudno kakor ona.

Srečku so se smilili ubogi ljudje in želel je, da bi se jim mogel kako hvaležnega izkazati. A zdaj ni utegnil misliti o tem; rad je bil, da si je mogel odpočiti utrujene ude.

Nastanil se je v zgornjici, petelin se je usedel pred na okno, a kokoš si je našla staro kurjo pletenico.

Solnce je gledalo že skozi okno, ko je petelin zjutraj zapel na veji:

«Ustani, Srečko, ustani! Že gredó! že gredó!»

Srečko si pomane oči iz trdnega sná, vrže naglo haljo čez sé in pristopi k oknu, ne vedé, kaj se tu godi. A glej: po vrtni stezi so stopali k hiši neznani gospodje v pernatih klobukih in zlato-obrobljenih plaščih. Kmetica je krmila tedaj prešičke na dvorišču.

Gospodje jo lepo pozdravijo in rekó:

«Povejte nam, mamica, kje je oni blaženi mož, ki je velik prerok in izvoljenec božji?»

Kmetica ni vedela, ali naj se čudi bolj temu, da se jej uklanjajo taki gospodje, ali pa temu, kar je slišala od njih.

«Kako bi mogla to vedeti jaz, prosta žena?», branila se je; «to se gotovo motite, plemeniti gospodje!»

«Ne, ne motimo se», rekli so, «tú pri vas mora biti».

«O drugem ne vem nego o ubogem potniku v jopiču, ki me je sinoči prosil prenočišča», odgovori žena.

«Vodite nas k njemu!», rekó jej gospodje.

Kmetica jih vede na vrh, kjer je stal Srečko pri oknu, in dvorjani so se mu globoko poklonili in rekli:

«Velika čast nam je, da nam je dovoljeno, pozdraviti tebe, časti vredni prerok! Blagoslovljen bodi čas, ko smo dosegli to milost!»

Srečko takrat ni razumel početja dvorjanov. Naposled je jedva spregovoril: «Kaj, jaz — da sem prerok?»

«Pustite to skromnost», reko gospodje, «Vemo, kaj si dokazal nedavno, in učeraj pri svojem prihodu v naše slavno mesto», — pri tem se mu spet globoko priklonijo. «Prerokoval si neki hiši nesrečo, in požar jo je uničil še isto noč; poleg tega je zgorela tudi hči iz sosedne hiše, ki je bila nevesta njihovega sina. Pekli so torej res kolače za pogreb, kakor si jim bil pred povedal! Tvoja slava se je raznesla celó do kraljevega prestola. In zato nas pošilja naš milostni kralj k tebi, kajti danes se je kralju izgubil dragoceni prstan. Povej, slavni mož, kje je!»

«Motite se», reče Srečko, «nisem tako vsevedoč . . .»

A dvorjani so trdili svoje in rekli: «Naš kralj ne sprejme izgovora; ukazal nam je ostro, naj se ne vrnemo brez tebe. Če ne storiš po kraljevi volji, pridemo v njegovo nemilost mi in ti».

Tedaj je bil „dober svet drag“. A Srečko se kmalu spametuje.

«Čemu bi hodil z vami?», reče. «Nesite kralju mojo kapo; potem bo isto, kakor bi bil jaz pri njem!»

In tedaj je dal botrovo vidrovko jednemu njih, ki je najnižje uklanjal glavo pred njim, in pri tem gledal ga je ostro. V onem človeku namreč ni slutil nič dobrega.

Dvorjan se strese, kajti res ni imel dobre vesti. Vzame čepico; a ko so se drugi pokorno klanjali Srečkotu, tedaj spusti neopaženo ukradeni prstan v njo.

Tresel se je strahu, kaj se bo godilo dalje; ali tolažil se je, da je s tem gotovo odvrnil sum od sebe.

Tako so prišli do gradú. Kralj in kra-

ljica sta jih že željno pričakovala. Ko jih je zaslišal in našel prstan v vidrovki, hvalil je glasno modrost in vednost Srečkovo. Veselo podá kraljici najdeno dragocenost, poslanca pa pošlje takoj spet k Srečku z obilnimi darovi.

Srečko pa se je hotel le ogniti poti v grad; dal je čepico le zato, ker ni imel nič drugega v roki.

Njegova gostiteljica pa je bila vsa razburjena. Ni se mogla dovolj izgovoriti, da ga je pogostila tako uborno, in prosila ga je tisočkrat odpuščenja.

A Srečko jo zagotovi, da jej je hvaležen radi njene ljubeznivosti, in gre iz mesta hitro, kolikor je le mogel. Obrne se s svojimi živalimi proti reki. A ko so došli do najbližnjega gaja, zasliši za seboj konjsko peketanje.

Bližali so se naglo dvorjani na konjih. Ko poskačejo s konj, rekó mu:

«Počakaj! Nikar ne beži pred kraljevo zahvalo. Pošilja nas, da bi te privédli na grad, da poveš kralju, kdo je bil ukradel



oni prstan. Iskali smo te, in glej v naglem diru jezdimo za taboj!»

Tedaj razložé pred njim kraljevske darove: briljanten prstan, dvorjanski plašč in Srečkovo vidrovko. Kajti to — deli so — dovoljuje mu kralj nositi — v dokaz svoje posebne milosti — namesto širokega, z zlatom obšitega klobuka, kakoršnega so nosili ostali dvorjani. Od danes da spada namreč tudi on mej nje.

Srečko je bil zdaj še v večji zadregi nego prej... Malo premišljuje, potem pa odgovori:

«Povejte kralju, svojemu in mojemu gospodu, da se mu klanjam. Tako imenitnih darov nisem vreden, ali svojo vidrovko rad sprejmem spet: kajti ta najbolje pristoji mojemu kmečkemu stanu.

Pogladi vidrovko in dene si jo veselo na glavo in reče:

«Oni prstan je bil vzela, kdor pride danes prvi h kralju, a ne bo imel malega prsta!»

Nezvesti dvorjan pogleda prestrašeno

svoje prste in one svojih tovarišev; vsakdo jih je imel deset. Oddahne si prosteje in gre k gradu veseleji nego prej. A čim bliže je prihajal, tem bolj se je vznemirjal, tem bolj ga je sprehajal strah. Zdelo se mu je, da drevje pod gradom kaže nanj s svojimi vejami, a ko je stopal do kraljeve dvorane, zmešal se je popolnoma: zaprl je duri tako naglo za seboj, da si je odtrgal mali prst.

Vzkriknil je bolesti. Ko mu pa pridejo na misel Srečkove besede, spreletel ga je mraz.

Dvorjani so se spogledali prestrašeno. Nepošteni sluga pa se je vrgel h kraljevim nogam in prosil milosti s sklenjenima rokama.

Kralj ga je ostro kaznoval, ob jednem pa se je razsrdil, da Srečko ni sprejel njegovih darov. Tedaj poišče še dražje lepoticje: s srebrom pretkano odejo in najkrasnejšega konja iz konjarne.

Ali Srečko je bil že daleč za mestom. Mahoma zagleda kolobar prahu, in sapa mu

je zastala; spet so bili tú kraljevi poslanci. Pripeljali so mu konja, pognili plašč pod njim na tla in pomagali mu v stremena.

Zdaj Srečko ni mogel več uteči. Kralj in kraljica sta ga pričakala na prestolu; hodnike in stopnice, kodér je imel hoditi, dala sta okrasiti z venci.

Srečku se niti v sanjah ni priteknila nikdar taka gizdavost. Tú ustane kralj, migne mu in ga nagovori tako-le:

«Vem, plemeniti mož, da ni nič takega, česar bi ti ne izvršil. Že mnogo si storil za me, a le še jedno mi stori: odkar kraljujem, nisem še zatisnil očesa. Če ležem zvečer utrujen na posteljo, vzrastejo mi krila, sprehajam se v prekrasnih vrtilih, okoli mene šumljajo mični slapovi, nekaka čarobna moč me vodi po rajskih deželah: ali po dnevu se opotekam upehan, da niti žezla ne morem držati. Od vseh zdravnikov, kar sem jih prašal, ni mi znal nikdo pomoči. Če mi pomoreš, plačam te kraljevski za to».

Srečko se užalosti in reče:



«Mnogo zahtevaš od mene, kraljevski gospod; k temu niso dovoljne moje moči».

A kralj je imel to le za izgovor.

«Ali me hočeš nalagáti?», zakliče razsrjen. «Ali si tudi ti tako neveren, kakor vsi moji služabniki? Stori, kar terjam, ali pa zapadeš zasluženi kazni!»

Srečko se ni nadejal tega. Izprosil je tri dni pomisleka. In tugoval je in se bal, kajti niti Črnuhe niti petelina ni videl okoli sebe. A sam pa si ni vedel svéta.

A ko je šel v svojo sobo, čakala sta ga že oba pred durimi.

«Še enkrat ti bom svetovala», reče Črnuha, «ali zdaj je v zadnje. Skrbi, da ne bo zastonj, sicer si izgubljen! — Povej kralju, da sprejmeš njegov ukaz, ali da tri dni ne sme pustiti nikogar v vrt!»

Srečko se jej je srčno zahvalil in slušal jo je. In Črnuha ga je peljala v vrt. «Treba ti bo, da greš z mano v podzemeljsko kraljestvo», reče mu. «A ne dotikaj se tam nobene stvari, naj bi tam videl karkoli! Za vsak slučaj vzemi seboj šipkovo vejo!»

Obstala je pred šipkovim grmom in izgrebala jamico.

Pred Srečkom se odpré peščena steza. Vila se je v raznih ovinkih in vedla k železni mreži.

«Pustita me naprej», reče tú tiho Črnuha, «a kadar odprejo, smuknita naglo za mano!» Potem je potrkala s kljunom na vrata.

«Kdo je?», oglasilo se je notri.

«Dobri znanci», odgovori Črnuha.

Vrata se odpró in vratar — krokar je stegnil glavo do durij. Ko pa zagleda črno čopatko, odprl je na stežaj.

Kavke, vrane, krokarji in razni črni roparski ptiči, ki so sedeli na veji okrog, stikali so glave:

«Ali smo vsi tú?»

«Nismo ne!», odvrne Črnuha.

«Torej pa pustimo odprto», reče vran.

Črnuha pelje svoja druga k zlatim vratom. Tú se ustavi.

«Zdaj pa ne morem več dalje», nago-  
vori Srečka, «odseci mi glavo!»

«Ah, kako bi ti mogel to storiti za tvojo prijaznost?», ustraši se Srečko, in oči so se mu napolnile s solzami.

«Nič mi ne bo škode s tem», zagotavlja ga Črnuha. »Nasprotno: še le koristil mi bodeš. Udari me samo s to šipkovo vejo!»

Tu se Srečko ni več ustavljal. Glava je odletela, a Črnuha se je spremenila v blestečo, belo kuro, brez madeža. Zlata vrata so se svetila pred njimi, odprta na stežaj, a Srečko je obstal kakor začaran: Z visokih skal, obrastlih z rdečim cvetjem, tekli so srebrni slapovi, in široka košata drevesa so obrobjala jezero, na katerem so se zibale kristalne ladije, obložene z zlatom, kakor bi plavale po vodi bele prozorne cvetlice, protkane s solnčnimi žarki. Ladjice so ga vabile, naj bi stopil v nje; ali Srečko se je spominjal Črnuhinega opomina in odvrnil je glavo v stran. «Vabite, le vabite», rekel je sam za se, «a jaz imam drugo opravilo, nego voziti se po jezeru!»

«Tako, tako», pohvali ga petelin, «če

bi se bil usedel, odpeljali bi te bili k daljnim bregom in ne bi se bil vrnil nikdar več».

In Srečko je poslušal kako pojó ptiči, skakajoči po vejah in leščeči se v najbolj pestrih (pisanih) bojah (barvah). Rdeči so se lovili tú z zlatimi in ščebetali v ptičjem govoru.

«Ali smo vsi tú?», ozvé se zadaž rajski ptiček.

«Nismo ne!», odvrne petelin.

«Torej pa pustimo odprto», dostavi oni.

Petelin je skakljal dalje in vodil Srečka celó do srebrne mreže, in tú se je ustavil.

Za srebrno mrežo so se podili snežnobeli ptiči po drevesih, cvetočih kakor lilije. V sredi, v zelenilu, se je dvigala hladnica, zastrta z rožnimi zagrinjali, ki so bila posejana s pisanimi klinčki.

Jedva je bil Srečko vstopil, že zasliši nad glavo: «Ali smo vsi tú?»

«Nismo ne», odpové petelin. Potem se obrne k Srečku in dé: «Zdaj sva na mestu. Ali izvršiti moraš še najtežje delo. Ustreliti ne smeš nikogar od nas, vendar pa moraš

ujeti onega belega orla, ki si uprav tam na skali brusi kljun ob dobrovo vejo: kajti to je kraljeva duša, ki po noči vedno odleta od njega, in dokler se ne vrne k njemu, do tedaj kralj ne bode imel mirú».

In Srečko je jel vabiti orla. Posnemal je orlov glas, ali orel se ni zganil.

Na steni je visel svetlo-beli lok na zlati vrvi; uprav vabil je, naj bi Srečko poskusil svojo srečo ž njim, da mu orel ne odide. Srečko že stegne roko, a tedaj se spomni Črnuhinih besed: «Ne dotikaj se ničesar!» Na svojo srečo se je spomnil še za časa: kajti sicer bi se mu bil lok ovil okoli vratú in ga zadušil.

Srečku pride na misel: «O da bi znal govoriti po orlovsko!», zašepeta potihoma.

Neko pišče je piknilo tam blizo v zlato-rožnato rastlino in podalo Srečku neko zrnice. Jedva ga je bil zagledal, že je umel govor vseh ptičev, kar jih je bilo okoli.

Tedaj se usede na grič pod dobom in jame pripovedovati.

«Bil sem v neki deželi, kjer je bilo

vsega obilno : zverin, ptičev, sploh vseh ugodnostij. Ali najkrasnejši iz vsega je bil dobov gaj, kjer je želod trikrat na leto dozorel. Vsak želod je imel zlato skledico in pod lupino jedro, ki je vabilo mnogo ptičev tjá».

Orel se ni ganil. — Srečko pa nadaljuje :

«Jeden tak želod je odnesla vrana s kljunom in ga pustila pred marmorovim gradom, kjer je uprav tedaj mlad, vrl kralj slavil začetek svojega vladarstva. Želod je padel pred prag, zaril se v zemljo in zjutraj, ko se je kralj prebudil, zagledal je pred oknom krasen visoki dob s srebrnimi vejami. Z vrhom se je dotikal nebes, a najvišje na njem je sedel bel orel, še belejši nego srebro in sneg. Perje se mu je kar bliščalo. In kralju se je stožilo po tem orlu, ali orel mu je izginil in kralj ga niti videl ni več. Od tega časa boleha in boleha, ne imajoč pokoja niti po dnevu niti po noči; bolan je in vsa dežela trpi ž njim vred. Če bi se ta orel našel, bilo bi pomagano kralju in njegovim podanikom, in vsi bi ga slavili».

Tú se orel vzdigne in sede Srečku na roko kakor krotka golobica.

Srečko se zveseli. Pogladi je pišče in to ga je spremljalo celó do sosedne ográde.

Ko je Srečko prekoračil prag, ozval se je šum v vejah: «Ali smo vsi tú?»

«Vsi smo tú», reklo je pišče. In razpelo je krila in se usedlo na najbližje drevo. Srebrna mreža se zapré, petelin, ki ga je čakal pri uhodu, pokima zadovoljno z glavo: «Tako, tako, Srečko!» In spremljal je Srečka k zlati mreži.

Predno je še došel k zlati mreži, rekel je Srečku: «Tú te ne bodo hoteli pustiti skozi, ali vzemi prgišče mojega pepela, in če udarijo na te, vrzi jim ga v oči!»

Potem je zakukurikal s polnim glasom: «Vsi smo tú!» In udaril je kreljuti, otresel se in perje se mu je svetilo bolj kot najčistejše zlató, bolj kot solnce. «Tako morem mej vas!», zapel je in se usedel mej ostale ptiče.

Zlata mreža se je zaprla, in Srečko je bil spet mej krokarji. Ti so ga že čakali

pri vratih vsi razsrjeni, kajti bili so spoznali, da se je bil človek urinil mej nje, in hoteli so mu izključati oči.

Ali Srečko ni odlašal, ter vrgel proti njim pepel, kakor mu je bil rekel petelin. Z groznim krakanjem in zaprtimi očmi razleteli so se roparski ptiči na vse strani.

Srečko je prestopil tudi železne duri, in jedva se je to zgodilo, zaprla so se vrata za njim z velikim treskom.

Srečko je bil spet na vijugastem potu in kmalu potem je bil spet pod šibkovim grmom. Zmagovito je stopal k gradu, kjer ga je kralj željno pričakoval. Pred gradom je stala vojska v vrstah in s streli naznala kralju, da se bliža Srečko.

Kralj je stopil s prestola ter mu šel naproti. «Ali mi prinašaš mir?», prašal ga je.

«Nesem ti belega orla, jasni kralj», odgovoril je Srečko; «če ga boš znal oskrbovati, spal bodeš vedno kakor jagnje».

Kralj se je tega zelo zveselil in velel deti orla v svojo spalnico, od koder se je videlo na predgradje. Zares, tam se je vzpe-



njal dob kvišku do nebés, na katerem so se veje lesketale kakor srebro. Takoj prvo noč je spal kralj zeló mirno.

Drugega dne pokliče vse dvorjane in tedaj jim spregovori, kazaje na Srečka:

«Ni ga bolj umnega, modrega in previdnega moža v mojem kraljestvu od njega; zato ga postavljam za prvega svetovalca in varuha mojih zakladov».

Srečko se je izgovarjal, da je preveč priprost za tako službo. Ko pa kralj ni hotel popustiti, izprosil si je vsaj to, da bi mogel prej pogledati še malo po svetu.

Kralj mu to dovoli. Tedaj dá Srečko zapreči konje v prelepo kočijo in poišče najprej one dobre ljudi v hiši z vrtom. Pripeljal jim je obilne darove, potem pa je šel pogledat k svojima bratoma.

Brata se prestrašita, ko je nenadoma obstala tako lepa kočija pred hišo in je iz nje stopil imeniten gost, oblečen v plašč in z gosposkim klobukom na glavi.

Svojim očem nista mogla verjeti in tudi nista spoznala Srečka v tej obleki.

Srečko si potlači klobuk globoko na oči in reče s spremenjenim glasom:

«Kako se kaj imate, ljudje božji? Prišel sem, da bi pregledal, kako se vam kaj godi tú! Ali ste zadovoljni?»

Tú sta jela brata tožiti Srečku, češ, da so slabe letine, pa nerodovitno polje in slabi pridelki.

«Že vidim», reče na to, «da se vam ne godi dobro; vaše bivališče je ubožno. Ali če sta samo dva, mogla bi vendar kako izhajati. Ali imate morda še koga v hiši?»

Brata sta bila malo v zadregi in spogledala sta se; potem spregovori Zavidnež namesto obeh:

«Še nedavno smo bili trije, jasni gospod. Tretji od nas», in tú si je obrisal oči, kakor bi jokal, — «izginil nama je prèd nekim časom nepričakovano. Iskala sva ga po vsej deželi, izdala mnogo denarja, da bi ga našla; a prišla sva s tem celó v siromaštvo, ali...»

Zavidnež se je stisnil, kakor bi mu ihtenje dušilo besedo. Srečko je pokimal z

glavo, snel klobuk z glave in si posadil botrovo vidrovko na glavo.

Tú sta spoznala brata Srečka in se mu jela sladkati. On pa jima reče z navadnim svojim glasom:

«Zahvaljujem vaju brata za vajino ljubezen, in da bosta vedela, da nisem nehvaležen in da ne pozabljam svojih bratov, vzemita si ta spomin! Zdaj se vidimo v zadnje. Moja služba mi ne dovoljuje, da bi pohajal po svetu».

Pri tem potegne iz žepa svojega plašča dva mešiča in ju poda bratoma.

Brata pograbita željno vsak jeden mešič, poljubljata roke Srečku in ga prosita, naj bi ne odhajal tako naglo od njiju.

Ali Srečko odvrne, da se mu mudi. Tudi konji so nestrpno grebli in prhali, in ko je sedel Srečko v kočijo, leteli so kakor veter nazaj k prestolnemu mestu.

Jedva se je bil oddaljil Srečko, razvežeta brata radovedno ona mešiča. Lesketalo se je v njem kakor zlató in zvonilo kakor drobni zlati. Radostno sta si jela to deliti

mej seboj. Ali čujte! Na dnu je ležal listič s temi besedami:

«Kakor sta vidva merila meni, tako vama odmerjam. Moji zlati so toliko pravi, kolikor vajina ljubezen do mene».

Takoj sta jela brata pregledovati prejeti denar, in videla sta, da je bilo to le brezvredno slepilo!

Srečku pa se je godilo dobro: opravljal je pravično svojo službo, pri čemur mu je vidrovka prav dobro služila. In kralj, ki je bil spet zadobil spanje bil je najmilostnejši vladar daleč okrog.



# Mlinar in veter.

Pravljica.



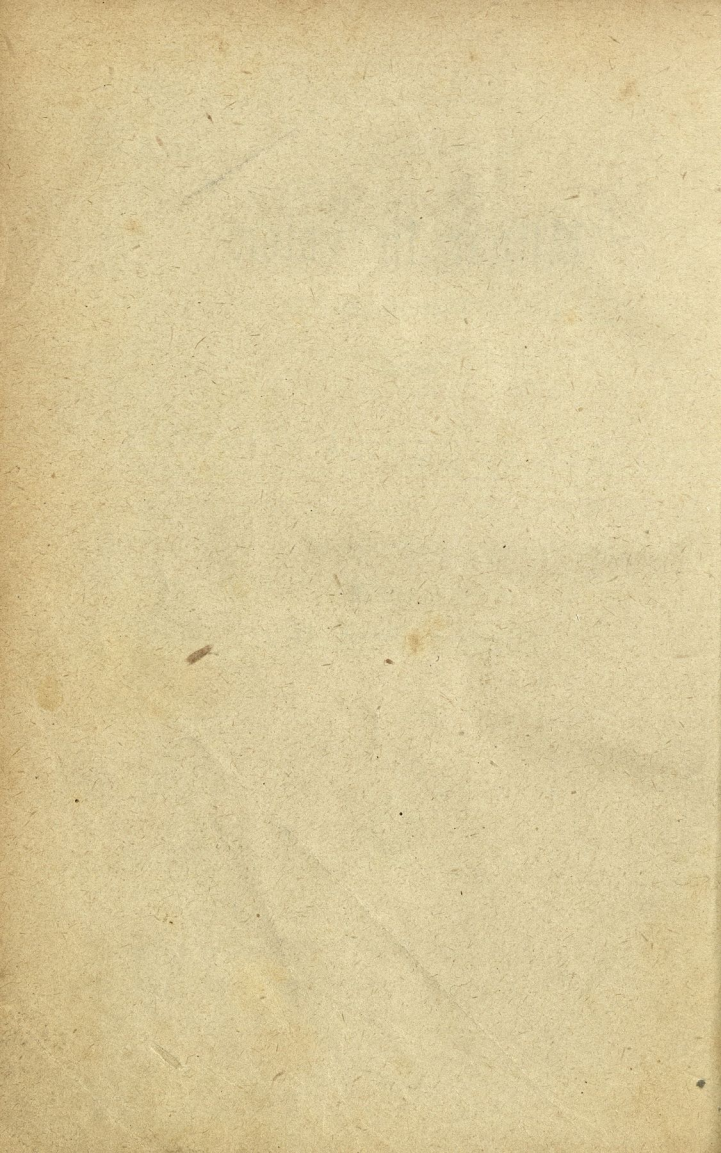
SPISALA BOGOMILA KLIMŠOVÁ.



Poslovenil

Simon Pomolov.







**N**ad potokom je stal mlin. Ta je mlel belo moko, kader je pihal veter od vzhoda, kader je pihal od zahoda, pa črno. In ker je pihal pogosto le zapadni veter, bila je moka pogostoma črna.

Tedaj planejo ljudje nad mlinarja.

«Kaj pa to, mlinar, ali bomo mari jedli vedno le črni kruh!», poprašajo ga ostro.

«Kakor veter piha, kakor veter piha», odgovori mlinar.

Ali ljudje so jenjali mleti pri njem, vračali mu moko in so terjali spet žito od njega.

Ko je mlinar videl, da to ne pojde tako, spomnil se je, da bi kako ujél ta zlí veter, ki mu tako slabo melje. In naročil je mlinarici, naj mu zašije kolikor mogoče veliko vrečo. In ta je spravila skupaj vse hodnično platno, kar ga je imela, in zašila mu je vrečo, da bi bil šel v njo skoro ves mlin. Mlinar zleze na streho in jel je loviti veter v vrečo. Ali ko je bila vreča nekako do polovice napolnjena z vetrom, odneslo jo je in še mlinarja ž njo.

Mlinar je letel, da niti sam ni vedel kam. — čez vodo, čez skale, čez gozd; naposled je obvisela vreča na visokem boru.

Ko je tako visel na boru, videl je na strani pod seboj dve luči. Svetili ste se v goščavi kakor dve zvezdi, in mlinar je pre-mišljaj, kaj bi neki to bilo. Tedaj odveže vrečo, zvije jo pod pazduho in se spusti previdno po drevesu na tla.

Prišel je na mesto, od koder so svetile te „zvezde“. Ali to niso bile zvezde, nego oči črnega groznega ptiča. Ptič je ležal z razprostrtima perutnicama na trati in se



globoko oddihal. Ko ta zagleda mlinarja, zgane se in zavrešči:

«Od kod si, človeče, in kako prihajaš sem v moj log?»

«Ne hodim, jezdim», odvrne možko zvijačni mlinar.

«Na čem pa jezdiš?», vrešči dalje ptič.

«Na vozu brez koles, na konju brez kopit, na letavcu brez perotnic, na vozu, ki sem si ga napravil danes zjutraj».

«Saj mari nisi mlinar Pohorski?», začudi se ptič.

«Dà, oni sem», pritrди mlinar.

«Lep mlin imaš!», zarenčal je črni ptič in se obrnil s težavo na stran. Jelka, ki jo je zadel s perutnico, prelomila se je pri tem kakor šiba.

A ptič je zamižal, ogledal si pozorneje mlinarja in rekel zopet: «Dà, dà, te že poznam. — Tudi prav: da boš vedel, jaz sem Veternik, in uprav sem pihal na tvoj mlin».

«Kaj, kaj?», izusti mlinar.

«Dà, dà», potrjuje čmerno Veternik. «Toda stare, polomljene lopate imaš, in jedna od teh me je tako dobro pogladila, da sem jedva priletel nazaj k svojemu gnezdju».

«Hm», misli si mlinar, ogleda se in vidi namesto ptičjega gnezda veliko črno jamo, porastlo z mahom. A ptiču je tičalo pol lopate pod perutnico.

Ta se stegne in reče spet: «Dokler mi ne ozdravi modrina od tega udarca, ne bode vetra».

«Presneta reč!», zamrmra mlinar in si porine v strahu čepico na zatilnik.

A Veternik zakraka zaničljivo: «Kaj ne, brez mene bi vam bilo slabo, kaj ne? Če tudi si včasih dovolim kak kratek čas na vaše stroške, vendar sem vam dober pomočnik».

«Ali na moj mlin pihaš pogostoma slabo!», predrzne se odgovoriti mlinar.

«Saj dém, da imaš slabe lopate!», zakriči Veternik. «Če bi hotel pihati v nje od vzhoda, tedaj bi me to stalo mnogo truda, da bi jih v redu obračal! — A potem vedi:

da danes zjutraj nisi odletel na svoji vreči, nego na mojem vetru».

Mlinarja je to zelo zmedlo. Pripognil se je; a Veternik je zarežal, videč, da mu hoče vzeti lopato iz telesa:

«Pusti mi tam ono tresko, človeče; izkrovavel bi! Ali prinesi mi zlato peško, ki more ozdraviti mojo perutnico. Potem ti odpustim, da si si prilastoval mojo zaslugo; in ne le to, marveč odslej hočem tudi na tvoj mlin vedno pihati z dobrim vetrom».

Ta obljuba je sicer ugajala mlinarju, ni pa maral ubijati se zaradi zlate peške, in naj bi ga bil še tako vabil; in prav nič ni vedel, kje bi jo našel in kakó.

«Dal sem ti na izbero», reče mu ptič, videč njegovo zadrego. «Ali mi prineseš zlato pesko, ali pa bodeš takoj mrtev».

Mlinar je vedel po oni jelki kako je močan ta ptič, in torej je pritrdil, da hoče iti iskat jo.

In šel je. Hodil je dolgo dolgo, po sami nedogledni puščavi. Po poti se je spominjal svoje žene, kako da se boji zanj, ko

se jej je izgubil tako nakrat in ni prišel več domov. Ne vem, kaj bi bil dal za to, če bi se bil mogel vrniti, ali Veternik je bil Veternik, proti njemu si ni znal pomagati.

Prišel je večer. Sam ni vedel več, koliko dnij je takó že blodil po svetu, ko je legel ves utrujen v neznanem polju za ograjo. Gosta tema ga je obkroževala in zaspal je trdno po tako težkem trudu. A še predno se je svitalo, prebudi ga ostra svetloba kakor blisk.

Pomane si oči in zagleda dva svetlo-lasa dečka, ki sta metala kakor žogo peško iz čistega zlata. Mlinar šine kvišku kakor vrbova šiba: «Hola, sem to peško!», zakliče jima in mahoma preskoči plot.

«E, kaj še!», zasmeye se jeden njiju.

Ali mlinar, ki je bil še na pol v snú in poln radosti, da je zagledal ono peško, ni se oziral na nobeno stvar in tekel je za njima.

«Dečka, ne utekajta! Ali mislita, da smem domov brez peške?», kliče jima dalje in hiti še bolj. Dečka sta tekla smeje naprej,

mlinar pa za njima. In ker mu je bil dovolj jeden korak, kjer sta ona trebala tri, doteče ju res v kratkem.

Tú nakrat izpusti peško oni deček, ki jo je držal, in v istem trenutku je stal tú lahek potni voz s prekrasno vprego vrancev. Deček se usede vanj in mlinar je mislil prestrašen: «Kdo je ta čarovnik? Kdo le je neki?»

«Mladi solnčni gospod», odvrne njegov tovariš, ki je bil po vsem soditi njegov sluga, kajti takoj se je dvignil na kozla, vzela vojke in leteli so v kočiji kakor veter.

Kraljevič je še po poti šaljivo zaklical mlinarju: «Pridi si za menoj po peško, ali prinesi mi za njo nebeškega ptiča, da se bom igral ž njim!»

Mlinarju je bilo skoro obupati.

«I nu, prišel sem z dežja pod kap», mislil je sam pri sebi; «nebeškega ptiča svoj živ dan ne dobim!»

In stopal je dalje še žalostneje z zasolzenimi očmi in pobešeno glavo, in na posled je prišel do drugega gozda. Bil je to svetel gozd iz samih lip, javorjev in brez,

poln dišečih rastlin in cvetja. Tú je jel dihati globoko v sé sveži zrak in ves se je poživil, ali kmalu potem se je usedel spet skrbljivo na porobek pod obširnim dobom.

Bil je izmučen do smrti od daljne hoje, in skrb in hrepenenje po domu kalila sta mu vsako veseleje.

Tú sedi nekoliko časa in solze se mu uderó spet iz očij. V tem pa sliši neki poseben šum in pokanje v vejah. Obrne se — in glej! prekrasen ptiček skače ne daleč od njega, vedno bliže in bliže, celo do mlinarja samega. Suče si višnjevo glavico, gleda nanj s svojimi „mavričnimi“ očešci, potresa z zlatim čopom, povzdiguje srebrne perotnice, cvrči s svojim ljubkim glasom, uprav kakor bi ga pozival: «Prišel sem k tebi, glej!» Mlinar stegne poželjivo svojo roko: a ptiček — frrr... in že je bil na vrhu drevesa.

«Nu, pa kdo vé, ali je to nebeški ptiček!», tolaži se prevarjeni mlinar.

A ptiček je spet gledal nanj z visokega drevesa. In zdelo se mu je, da se tak ne- navaden, prekrasni ptiček ni mogel roditi

drugje nego na nebu. «Dobiti ga moram», odloči se in pohiti dalje za ptičkom.

Previdno, polahkoma, po prstih ga je zalezoval, ali ptiček je poskakoval po vejah — kakor bi se mu posmehoval — zdaj sem zdaj tje, zdaj bliže zdaj dalje, šel pa je vedno bolj globoko v gozd.

«Tako pa ne pojde ta reči!», menil je naposled mlinar, videč, da je prazen ves njegov trud. Na to ga jame vabiti z žvižganjem. A jedva je zažvižgal, že se oglasi podobno žvižganje z bližnje strani gozda. Mlinar se začudi: «Kaj je pa to? Ali morda še kdo drugi tú preži blizu mene?»

In zares, dotakne se njegovega ramena mož v visokih škornjah in s čapljinim peresom za klobukom, ki ga ogovori zvijačno: «Rad bi imel tega šaljivca, kaj ne? Ali ne ujameš ga tako zlahka, ljubec moj!»

Po oslecu (našivu) na suknji je sodil mlinar, da ima pred seboj lovca. Ko ta vidi, da ga mlinar ogleduje, reče mu:

«Ugibaš-li, kdo sem? Boreš, kraljevski ptičar, ptičar močnega Solnčnega gospoda;

mene slušajo vsi njegovi ptiči, samo ta mi je ušel onega dne in se mi potika po ptujih krajih».

«Kak ptič pa je to?», popraša mlinar radovedno.

«Nebeški ptič, priljubljeni ptič Solnčnega gospoda».

«A tudi kraljevič bi ga rad imel!», umeša se mlinar v ptičarjev govor.

Boreš se glasno zasmeye: «Samo, da mu očka ne dá take igrače!»

«A zakaj ne?»

«Inu, glej». Boreš pogledovaje zaupljivo na Pohorskega in dobro vedé, da ima pred seboj poštenega človeka. (Pohorski je imel zapisano svojo poštenost na obličju, in Boreš je znal brati na obrazu). «Glej», pravi, «tebi povém vse to; kader ta ptiček zapoje, pada mu zlató iz kljuna».

«Žal, da ga nimam!», zakliče mlinar.

Pri teh besedah ga pomeri ptičar nezaupno, potem odkima in naposled reče polagoma in z velikim poudarkom:

«Moreš ga dobiti, ali če ga ohraniš,



nesrečen bodeš na veke. Če mi ga pa spet prineseš, godilo se ti bo dobro».

Zdaj se je zdelo mlinarju, da ptičar ne govori odkritosrčno ž njim. In poprašuje ga dalje: «A zakaj pa ne greš sam ponj?»

«Krmiti moram druge ptice in jih nadzorovati».

«A zakaj ti je ušel?»

«Zató, ker se živi s samimi biserji, in to najdražjimi biserji, kakoršni so samo v podzemeljskem morju. Vsako leto vzraste le jeden, in ta mu je dovolj za vse leto. A onega dne sem ga bil pozabil in nisem mu pripravil navadnega biserja; in če bi moj gospod zvedel, da sem ga slabo oskrboval, zapodil bi me iz službe».

«Tebi bi vendar ne bilo tako slabo, kakor meni», zamomlja mlinar mej zobmi.

«Nu dobro», poprime ptičar veselo besedo; «prinesi mi biser, a jaz ti potem storim vse, karkoli bodeš hotel».

Mlinar ni prašal dalje, in privolil je takoj, mislé na nebeškega ptička. Samo to

si je še zgovoril, da bi mu povedal, kje ga ima iskati.

Ptičar mu da seboj potapljavko (raco) in štokljo; štokljo za vodnika, a potapljavko za vsak drug slučaj.

Štoklja ga je vedla kraj potokov in močvirja, in privéla ga do skalovja, kjer se je izgubljala vsa voda.

Tú so se ustavili za trenutek in se oddahnili. Skalovje je štrlelo na višek kakor rob ogromne kamenite sklede; mlinarju se je zdelo, kakor bi bil stal nad velikim odteklim jezerom. Od spodaj se je čulo res čudovito bobnenje, in štoklja je nemirno klopotala s kljunom. Naposled zleti, udari trikrat s perutnicama ob zemljo in zemlja se razdeli na dve plati.

«Tu smo zdaj v podzemeljskem morju!», vsklikne mlinar. Potem pa jame premišljati, kako bi prišel doli in kje naj si poišče biser.

Ali štoklja se spusti na vodo kakor ladjica, mlinar ž njo, in prišla sta srečno na sredo globine.

«Slabo je, gospod, slabo!», prestraši

se tú štoklja nakrat, videča, kako poskakujejo vrtinčasti mehurji od morskega dna in kako se nedaleč od njih nekaj strašno sveti — kakor dva žareča ogla. «Slabo za nas, povodni mož je doma in straži biser!»

In predno je mogel mlinar zbrati svoje misli, vzdigne se iz morskih valov pošast na zlatih plavutih; telo v srebrnem luskinastem oklepu je dvigala kakor gad proti njim, a na človeški glavi so se jej ježile ščetine od srditosti. «Kdo me vznemirja tú iz mojega pokoja?», zareži in pokaže jim svoje špičaste zobe.

Mlinarja je sprehajala groza in tudi štoklja se je tresla in se gugala; čudo, da ga vsak čas ni vrgla s svojega hrbta v morje.

V največji sili pa prileti potapljavka in udari povodnega moža v zatilnik, da se je spustil s strašnim krikom na dno morja. Potem ujame sama biser in ga dá mlinarju.

Mlinar vzame biser, shrani ga v nedrije in vrnejo se naglo nazaj. Ko priplavajo do brega in se je zemlja zaprla za njimi, tedaj so si pač veselo oddahnili. Iz one štoklje

postala je spet na oko navadna štokrka; a nebeški ptiček priletel je, kakor bi ga bil klical — in se usedel sam od sebe iznenadjenemu mlinarju na rame.

A ta ga pozdravi:

«Ali hočeš biser, kaj ne?»

In skočilo mu je v glavo, da bi mogel zdaj — ko ima ta biser — ohraniti tudi ptička in da bi mahoma bil bogat.

A spet se je spomnil: «Ali ptičar je dejal, da bi bil potem zelo nesrečen!»

«A kaj», upiral se je temu drugi notranji glas. «Oni se je le tako šalil, hotel je, da bi mu prinesel biser, ker se je bal, da bi ne izgubil tako dobre službe».

Tako so mlinarja stiskale skušnjave; ptiček se je stiskal k njemu in ga gladil s svojim mehkim perjicem. In prišli so mu pred oči oni zlati, ki bi si jih pridobil z njim in za katere bi si mogel kupiti najboljši in najlepši mlin.

Motil je sam sebe: da je zdaj dosegel svoj namen; da treba le hitro poiskati sina Solnčnega gospoda in mu podariti nebeškega

ptička. Ko je pa vse to premišljeval, zganila se je v njem stara duša in rekel je sam pri sebi: «Ali vendar ostanem raje pošten človek, in naj bi imel tudi škodo od tega. Naj se zgodi karkoli, svojo obljubo hočem izpolniti, potem naj pa še lovec izpolni svojo!»

S tem se je odločil, razveselil in šel za štorkljo, in v kratkem so došli v znani javorjev gozd. Tam je sedel žalostni Boreš in željno upiral svoje oči v daljavo. Ko pa zagleda prihajajočega mlinarja, objame ga radostno.

«Pomisli», kliče mu, «pomisli, da sem že umiral od bridkosti in strahu, da prideš prepozno. V gradu Solnčnega gospoda napravljajo slavnost. Jutri priredi gospod „ježo na stavo“, in če spozna, da se je mladi kraljevič naučil dovolj jezdit, dá mu baje v nagrado čudovitega nebeškega ptička in svoj voz. Kajti pravi, da je že truden kraljevskih skrbij in vednega potovanja in da želi, naj bi se mu vozil sin z vsem lišpom in bliščem, kader sprejme vlado od svojega

rodnega očeta. Vsak čas pričakujem, da pošlje posle po ptička!»

«To je škoda!», zamisli se mlinar.

«Kaka škoda?», ustraši se Boreš, «zdaj si tú in vse je v redu!».

«Ne, ni, ni!», ugovarja mlinar žalostno; «kajti če bo tako, tedaj ne dobim nagrade, ki sem se je nadejal in za katero sem prebil vse to — —».

«Jaz sem porok, dà!», zakliče glasno Boreš in mu podá desnico v potrjenje tega.

Mlinar mu pogleda v oči in odvrne: «Tudi jaz potrebujem tega ptička».

Boreš obledí in še le za časek izpregovori: «A k čemu to?»

«Zanj mi je obljubljena zlata peška».

Borešu se zaiskré oči: «Takih ti dam ne jedno nego tri!»

«Ti? A odkod jih imaš?», čudil se je mlinar neverno.

Ptičar pa odvrne: «Moj gospod me plačuje ž njimi za mojo službo!»

«Potem je vse dobljeno!», zvéseli se mlinar. Ptičar pa segne v žep in vzame tri

peške in jih dá mlinarju brez obotavljanja. Potem sprejme od njega biser in ga dá nebeškemu ptičku.

Ko se je to godilo, zadonel je od daleč votel ropot in šum kakor drdranje kolés in pokanje bičev, in kmalu za tem obstane pred njimi popolnem zlata kočija in pred njo bujni belci, ovenčani s prekrasnim jermenjem in cvetjem.

«Prišel sem po nebeškega ptiča, ki sem ga dobil v borbi!», zakliče prijeten glasek iz kočije in iz okenca pogleda krepki svetlo-lasi mladeniček.

Mlinar je takoj spoznal v njem mladega Solnčnega gospoda. Tudi ta je spoznal mlinarja in rekel začudeno: «Jaz sem se le šalil s teboj, človeček, a ti si res tú?»

Mlinar je v zadregi mečkal svojo čepico v rokah, a ptičar se je tresel, da morda izda njegovo skrivnost. Ali mlinar je pošteno molčal, ne vedé takoj primernega odgovóra, pa saj veseli Solnčni gospod niti čakal ni odgovora. Vzel je ptička od tresočega se

Boreša, prijazno pokimal in isti trenotek jima je izginil izpred očij.

Borešu je odleglo, objel je naglo mlinarja okoli vratu: «Mlinar, mlinarček, ti si me že v drugo rešil!»

Nebeški ptiček pa je letel pred Solničnim gospodom, pel in zlate kaplje so padale tiho iz njegovega kljuna.

«Poberi v čepico!», reče Boreš mlinarju.

Mlinar stori po njegovem svetu in kmalu je imel polno čepico zlata: jedva jo je mogel nesti.

«To se mi je posrečilo», veselil se je. «Dobro sem storil, da sem dal ptička nazaj, kamor je tikalo».

«Mislím dà», pritrđi mu ptičar, ko je slišal njegov govor. «Brez moje pomoči — da véš — bi ne bil dobil Solničnega gospoda: kajti le redko kdaj se prikaže ljudem od obličja do obličja, in poginil bi bil v teh pustinah. Zdaj imaš, kar si hotel in še več».

«Sedaj mi ne ostaja drugega, nego da poiščem Veternika in se vrnem domov», omeni mlinar.



Boreš pa dostavi: « To ti ne bode odveč težko; idi le naprej po oni poti, po kateri si prišel in kmalu ga srečaš».

Tedaj si stisneta roke, mlinar gre poiskat veternega ptiča. Veternik je ležal na hrbtu v mahu, kakor ubit.

« Saj mari ni umrl? », prestraši se mlinar, skloni se nad njega in posluša, ali še diha.

Veternik je dihal. Počasi vzdigne ranjeno perutnico in reče: «Razdrobi peško!»

Ko je videl razdrobljeno peško, ukaže zopet: «Zdaj izderi iz mojega telesa to lopato in namaži mi rano z oljem iz peške!»

Mlinar spet uboga, in ptič je nevoljno vreščal: « Glej, vse to radi tvojih bornih lopat! Če bi jih bil imel v redu, bil bi nam vsem prihranil trpljenje».

V tem je mlinar dokončal svoje delo. Ptič se vzdigne in zamahne s perutnicama, in videč, da je popolnoma zdrav, potolaži se in napolni mlinarju vrečo s povratnim vetrom.

Ali je bil mlinar vesel tega! Kako se je veselil dóma, niti povedati bi ne bil mogel; in želel si je, da bi mogel stokrat bolj naglo leteti. Ko je že bil pretetel na križališče, od koder je videl svoj mlin, prišlo mu je mahoma na um: «Kaj, če bi se prepričal: ali so se me kaj spominjali doma?»

In izpustil je pozorno veter iz vreče, zvil jo pod pazduho in šel v mlin. Po poti je premišljal, kako spremeni glas, da ga ne spoznajo takoj.

Na nasipu sreča mlinarico. Bila je oblečena v črno od glave do nog in bila videti zeló žalostna.

«Ne zamerite, mamka», spregovori jej, «kdo pa vam je umrl, da nosite žalno obleko?»

«Umrl, ali ne umrl», odpovedala je mlinarica, «izgubil se mi je mož, — od tega je že dve leti — in do zdaj se ni še vrnil. Gotovo so ga raztrgali volkovi».

Mlinar se začudi, ko je slišal, koliko časa je že z doma. Ali ni mu trebalo, da bi bil spreminjal glas, kajti bil je toliko za-

rastel v tej dobi, da bi ga mlinarica itak ne bila spoznala.

Veselilo ga je, da žaluje po njem, in reče jej: «A kaj pa, če bi Pohorski stal pred vami?»

Žena ga pogleda bolje, sliši, da se mu trese glas od ginjenja, in spozna v njem svojega moža.

Tedaj pa ni bilo veselja ne konca ne kraja. Mlinarica mu je pripovedovala, kaka potreba je bila po vsej okolici ves oni čas, kar je bil z doma. Prvo leto je bilo žito prazno, drugo leto je usahnilo popolnoma, še le kratek čas sije solnce na polje, kakor se tiče in k temu je tudi dobro primočilo. In zdaj da melje tudi njihov mlin, ki je stal dolgo negibljiv, in mlel bi prav dobro, če bi imel vse lopate.

Mlinar pa je pravil od svoje strani, koliko trpljenja je izkusil po svetu in v dokaz, da govori resnico, iztresel je pred ženo čepico zlata in dve zlati peški. In ker je imel zdaj dosti denarja, dal je dobro popraviti lopate. Z ljudmi se je šalil bolj

nego prej kdaj, a ti so zdaj spet hvalili njegovo moko in dajali mu obilno mlénja, ker so bili zadovoljni, da niso morali nositi daleč v mlin.

Sploh je polje v onem kraju takrat mnogo let dobro obrodilo, in Veternik je spolnil zvesto svojo obljubo: vedno je pihal mlinarju le z dobrim vetrom.

Mlinar je bogatel, živel je z vsakomur v jedinosti, in ljubezni in vse se je končalo srečno.



Kakoršno posojilo tako vračilo.

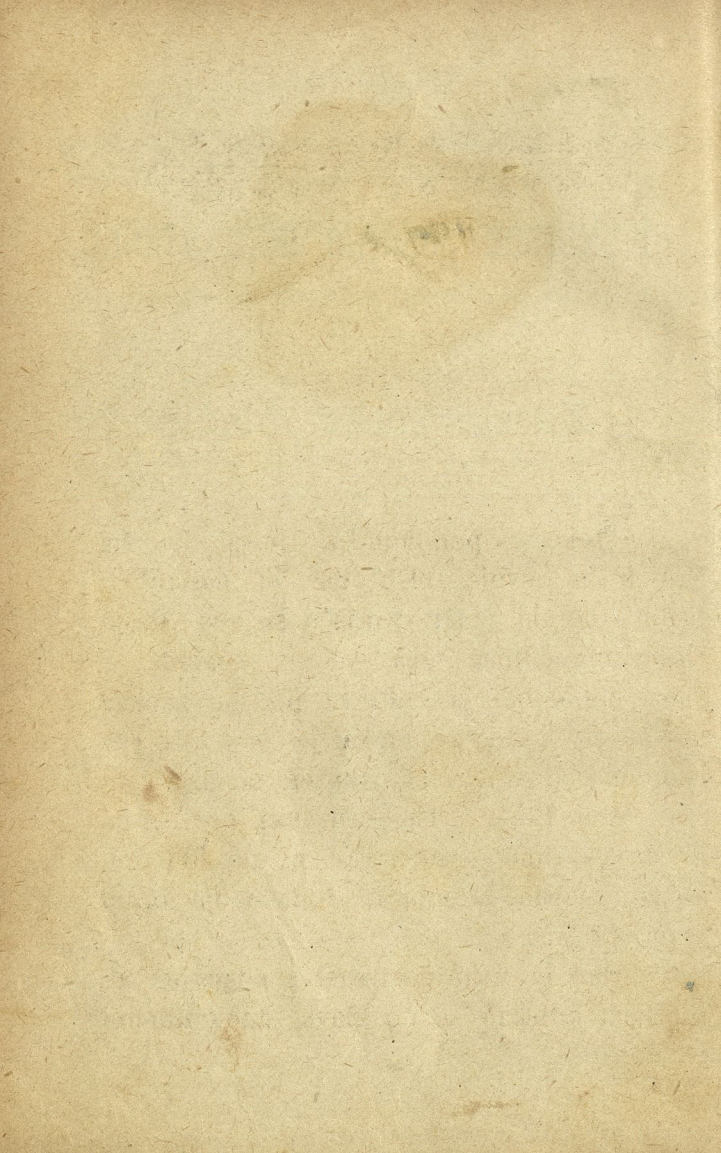


Za slovensko mladino

priredil

ŠT. ZALESKI.







**N**ekega pomladnega jutra je šel Vojteh iz svoje hiše ter se napotil z urnimi koraki proti dvorišču soseda Blaža. Gredé mimo njegovega skednja, pogledal je skozi napol odprta vrata na pod ter zapazil tam nekaj bliščečega, na kar je šel v hišo ter, spomnivši Bogá, začel z Blažem ta razgovor:

«Moj Blaž, prišel sem vas prosit, da bi mi posodili oralo; rad bi nasadil nekoliko ranega krompirja, toda moje oralo je pri kovaču».

«Rad bi vam postregel», odgovori na to Blaž, praskaje se po glavi, «toda nimam ga domá».

«Bržkone se šalite; kam pa bi ga bili deli?»

«Posodil sem ga nekomu v vasi, pa se mu prav nič ne mudi, da bi mi ga vrnil».

«Hm, to je slabo. Toda, ali ga zares nimate domá?»

«Kaj mi ne verjamete? Vendar vam ne bom lagal!»

«A kaj, ko bi poslali ponj?»

«Ko pa nimam koga poslati in, vidite, nedostojno je, opominjati ga, naj mi vrne oralo, ko je vsem znano, da sem s setvijo že gotov».

«Kaj mi je storiti? Ko bi vedel, da vam ga kmalu vrne, pa bi počakal nanj?»

«Moj Vojteh, na to se ne zanašajte; kdo vé, kedaj mi ga oni vrne».

«Toda, ko vam ga vrne, mi ga pa posodite za par ur?»

«Hm — kaj jaz vém, ker mi bo treba orati še za oves».

«Saj ste vendar rekli malo prej, da ste s setvijo že gotovi».

«Takó sem rekel? Torej sem se moral



zmotiti, toda v resnici mi je ostala še mala njivica za oves».

«No, no, ne opravičujte se preveč; saj verjamem, da je to vse resnica, kar ste mi pravili. Toda veste kaj Blaž: zaprite nekoliko boljše vrata v skedenj, da vam oralo ne uteče».

«Káko oralo?»

«I nú, ono, ki stoji tam na vašem podu v kôtu ob steni. Resnica, da sem bil nekoliko radoveden ter sem se že poprej ogledaval po njem! Toda ne bojte se; nočem vas ošteti zaradi vaših izgovorov, dasi to zaslužite. Ali pomnite, da na svetu je vsikdar takó: „Kakoršno posojilo tako vračilo“. Ljudjé si morajo vzajemno pomagati, ker neprestano potrebujejo drug drugega. Videli boste, da vam utegnem tudi jaz kedaj prav priti . . . Toda škoda časa. Z Bogom!»

\* \* \*

Od tega razgovora so pretekli štirje meseci. Prišla je žetev; ljudjé so poželi žito,

toda niso utegnili, zvoziti ga v skednje, ker je skoraj vsak dan deževalo. Naposled sta nastopila dva dneva z lepim vremenom; žito se je v kopicah dobro posušilo, torej so ga spravljali na vso moč s polja, zlasti zató, ker so se na nebó nakupičili črni oblaki, med katerimi se je včasih pa včasih prikazal blisk. Vojteh je uprav zapeljal v skedenj poslednji voz snopja ter ogledoval hodourne oblake, kar priteče ne njegovo dvorišče ves zasopljen Blaž ter ga nagovori:

«Moj Vojteh, posodite mi za jedno urico svoj voz, ker mojemu se je zlomila ôs, požeto pšenico pa imam še na njivi. Obletal sem po vsej vasi, toda nikdo ga noče posoditi, ker ga vsak sam potrebuje».

«Iz srcá rad bi vam postregel», odgovori na to Vojteh z nasmehom, «toda kaj, ko pa voza nimam domá».

«Kaj mi vendar pravite! Saj ga vendar vidim tam ob steni».

«Tudi jaz sem videl vaše oralo; pa mi ga le niste posodili».

«Ej, kaj me boste sedaj spominjali

tega. Rajše zaukažite voz izvleči, ker se mi močno mudí. Vsak hip utegne priti ploha».

«Voza vam ne dam, ker ga sam potrebujem. Pošljem po pesek za otroke, da se bodo imeli s čem zabavati». Po teh besedah zašepeta Vojteh svojemu Jankotu nekaj na uho in ta odide takoj zapregat.

«Ali imate res táko vest, da morete pošiljati po pesek v onem trenutku, ko se nahajam jaz v taki potrebi».

«Moj Blaž, tudi jaz sem bil v taki potrebi, a vi ste bili také trdosrčni, da mi niste dali orala. Od vas sem se naučil te neuljudnosti».

«Imejte Bogá v srcu ter dajte se preprostiti; ako mi dež še enkrat zmoči pšenico, pa ne bo nič iz nje. Saj nočem zastonj, takoj vam plačam!»

«Plačila nočem in voza ne dam».

«Strašno trdosrčen človek ste. Niti pogan bi ne imel tako trdega srcá».

«Naučil sem se od vas».

«No, Vojteh, usmilite se vendar nad mojo stisko; vaš hlapec že odhaja».

«Naj gre! Moram vas kaznovati, da boste pomnili, kakó ima človek ravnati s sosedom».

«No, tega nisem pričakoval od vas. Toda naj bo, utegnem še jaz dočakati, da pošljete po nekaj k meni in takrat . . .»

«Takrat mi gotovo raje daste, česar vas bom prosil».

«Jaz? O ne nadejajte se! Storim takó, kakor vi z menoj danes. Saj pravite sami: „Kakoršno posojilo tako vračilo“».

«Primem vas za besedo. Ohranite si v spominu ta pregovor».

«No, no, le pošljite po kaj k meni in takrat vas spomnim na to mojo pšenico».

«Ne na vašo pšenico, marveč na moja konja».

«Kaka konja?»

«Nú, moja, ki sem jih poslal na vašo njivo po snopje, med tem ko vi tú zapravljate čas z grožnjami».

«Kaj je to; še norčevali bi se radi z menoj!»

«Pojdite no, vi neverni Tomaž, ter po-

glejte sami. Ali ne vidite, da je krenil hlapec z vozom na vaše polje?»

«Resnica! A čemu mi tega niste precej povedali, pa bi ne bil toliko v skrbéh za svojo pšenico».

«Prav to sem hotel, da vas je nekoliko skrbelo, in sicer vam v kazen za vašo neuljudnost. Bog daj, da bi ta nauk za vas ne bil brezuspešen, da bi vsikdar pomnili, da z ljudmi je treba živeti v slogi, biti do njih uljuden in postrežljiv, ker ne vémo, za kaj vse se utegnemo še potrebovati drug drugega».

«Oj, sveta resnica je to, danes sem se tega sam prepričal. Pa tudi vaše današnje šale dolgo ne pozabim».

«Zapomnite si tudi moj pregovor: „Kakoršno posojilo tako vračilo“».

«Do smrti tega ne pozabim! Med tem vam Bog poplačaj za nauk in za pomoč ter mi daj priložnost, da se vam prej ko prej odslužim».



